

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. kovo 6 d.
(OR. en)

7436/24

RC 8

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2024 m. kovo 6 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2024) 115 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA 2023 m. konkurencijos politikos ataskaita

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2024) 115 final.

Pridedama: COM(2024) 115 final

Briuselis, 2024 03 06
COM(2024) 115 final

KOMISIJOS ATASKAITA

2023 m. konkurencijos politikos ataskaita

{SWD(2024) 53 final}

Turinys

1. Įžanga.....	4
2. Valstybės pagalbos taisyklių ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymas siekiant sušvelninti neigiamą išorės ekonominių sukrėtimų poveikį.....	6
2.1. Laikinoji valstybės pagalbos krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis sistema	6
2.2. Užbaigtas laikinosios valstybės pagalbos reaguojant į COVID-19 pandemiją sistemos, skirtos ekonomikai remti COVID-19 protrūkio sąlygomis, laipsniškas taikymo nutraukimas	7
2.3. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimas	7
3. Užtikrinimas, kad konkurencijos taisyklės būtų tinkamos ir ateityje. Išsamios politikos darbotvarkės įgyvendinimo pažanga.....	8
3.1. Antimonopolinių ir susijungimų taisyklių bei gairių atnaujinimas.....	8
Priimtos horizontaliojo bendradarbiavimo susitarimų taisyklės	8
Pratęstas Variklinių transporto priemonių bendrosios išimties reglamento galiojimas	9
Priimtas susijungimų supaprastinimo dokumentų rinkinys	10
Priimtos gairės dėl tvarumo susitarimų žemės ūkio srityje.....	10
Nepratęstas bendrosios išimties taikymas linijinės laivybos konsorciams	11
Pradėtos rengti SESV 102 straipsnio taikymo gairės.....	11
Tęsiamas Reglamento (EB) Nr. 1/2003 vertinimas	11
Technologijų perdavimo susitarimų taisyklių vertinimas	12
3.2. Valstybės pagalbos taisyklių ir gairių atnaujinimas.....	12
Iš dalies pakeistas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas	12
Priimtas peržiūrėtas Bendrasis de minimis pagalbos reglamentas.....	13
Priimtas peržiūrėtas VESP de minimis pagalbos reglamentas.....	13
Priimtos peržiūrėtos valstybės pagalbos žemės bei miškų ūkio, žvejybos ir akvakultūros sektoriuose taisyklės	14
Priimtas BEISP gerosios praktikos kodeksas.....	14
Jungtinis bendriems Europos interesams svarbių projektų forumas	15
Priimtos Reglamento (ES) Nr. 1370/2007 aiškinamosios gairės	15
Vertinimai	15
4. Konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie pagrindinių Komisijos prioritetų įgyvendinimo	15
4.1. Konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo.....	16
Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo.....	16

Susijungimų kontrolė prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo	18
Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos atsparumo didinimo	23
4.2. Konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie žaliosios pertvarkos	24
Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie žaliosios pertvarkos	24
Susijungimų kontrolė prisidėjo prie žaliosios pertvarkos	25
Valstybės pagalbos kontrolė prisidėjo prie žaliosios pertvarkos	26
4.3. Konkurencijos politika prisidėjo prie žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimo	27
ES konkurencijos politikos indėlis į inovacijas ir sąžiningumą mokėjimų srityje	27
<i>Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas finansinių paslaugų ir draudimo sektoriuose</i>	28
<i>Susijungimų teisės aktų vykdymo užtikrinimas finansinių paslaugų sektoriuje</i>	28
Valstybės pagalbos taisyklių laikymosi užtikrinimas finansinių paslaugų sektoriuje	29
Valstybės pagalba draudimo sektoriuje	30
Valstybės pagalba valstybės garantijų srityje	30
5. Pradėjo veikti naujos papildomos bendrosios rinkos priemonės	31
5.1. Skaitmeninių rinkų aktas.....	31
5.2. Užsienio subsidijų reglamentas.....	33
6. Valstybės pagalbos politikos poveikis bendrosios rinkos vientisumui ir ES konkurencingumui pasaulyje	35
6.1. Bendra su krize susijusios ir nesusijusios valstybės pagalbos išmokėjimo padėtis 2022 m.	37
6.2. Labai svarbus, tačiau atsargus valstybės pagalbos naudojimas krizių laikotarpiais	43
6.3. Skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos ir kitų ES prioritetų įgyvendinimas	47
6.4. Gera veikiančios bendrosios rinkos apsauga siekiant konkurencingos ES ekonomikos	49
7. Konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo poveikio vartotojams vertinimas	50
8. Konkurencijos GD darbo metodų modernizavimas pagal dabartinius ir būsimus vykdymo užtikrinimo poreikius	51
8.1. Skaitmeniniai veiklos sprendimai	51
8.2. Duomenų analizė ir technologijos.....	52
8.3. Sustiprinta pranešėjų priemonė.....	53
9. Viešinimas ir informavimas remiant konkurencijos politiką ir vykdymo užtikrinimą	53
10. Konkurencijos politika europiniu ir pasauliniu lygmeniu.....	54
10.1. Bendros pastangos puoselėti europinę ir pasaulinę konkurencijos kultūrą.....	54
Politikos sanglauda per Europos konkurencijos tinklą	54

Nuolatinis konstruktyvus tarpinstitucinis dialogas	54
10.2. Bendradarbiavimas konkurencijos politikos srityje pasaulio mastu	55
Daugiašaliai santykiai	55
Dvišaliai santykiai	55

1. Įžanga

2023 m. metinę konkurencijos ataskaitą Europos Komisija (toliau – Komisija) teikia Europos Parlamentui, Europos Sąjungos Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Joje aprašomi svarbiausi 2023 m. ES konkurencijos politikos ir jos vykdymo užtikrinimo pokyčiai.

2023-ieji Sąjungai buvo dar vieni nelengvi metai. Besitęsiantis Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir didėjanti geopolitinė įtampa mums dar kartą priminė, kad pasaulyje viskas yra susiję glaudžiais ryšiais, ne išimtis ir ES bei jos kaimyninės šalys. Komisija ėmėsi skubių ir ryžtingų veiksmų, įskaitant valstybės pagalbos priemones, kad sušvelnintų neigiamą šių įvykių poveikį ES ekonomikai.

2023 m. įvyko ir teigiamų pokyčių, visų pirma paaiškėjo, kad ES ekonomika yra atspari besitęsiančios Rusijos agresijos prieš Ukrainą poveikiui. 2023 m. pabaigoje ES energijos kainos nukrito žemiau 2022 m. užfiksuoto aukščiausio lygio. ES konkurencijos politika buvo viena iš daugelio priemonių, sėkmingai naudojamų toliau reaguojant į krizę ir gaivinant ekonomiką, taip pat vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

Skaitmeninė revoliucija išplėtė pasaulinę įmonių veiklos aprėptį – ne tik didžiųjų technologijų įmonių, bet visų bendrovių. Skaitmenizacija skatina ekonomikos augimą visuose ekonomikos sektoriuose. Tačiau dėl sparčios rinkos raidos konkurencijos užtikrinimo institucijoms kyla naujų uždavinių. Vienas pagrindinių uždavinių, kurį Komisijai tenka spręsti vykdant tiek antimonopolinių, tiek susijungimų kontrolės teisės aktų vykdymo užtikrinimą, – kaip apibrėžti atitinkamas rinkas, kai susiduriama su dinamiškais pokyčiais rinkose. Todėl 2023 m. Komisija tęsė darbą, susijusį su naujo Pranešimo dėl rinkos apibrėžimo parengimu. Šie rinkos pokyčiai ir uždaviniai taip pat paskatino Komisiją 2022 m. pradėti vertinti savo įgaliojimus atlikti tyrimus ir priimti sprendimus dėl SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimo, kaip nustatyta Reglamente Nr. 1/2003¹. 2023 m. šis darbas buvo tęsiamas. Komisija taip pat rengia naujas gaires dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi išstumiant konkurentus iš rinkos pagal SESV 102 straipsnį.

Kaip niekada svarbus glaudus įvairių jurisdikcijų konkurencijos institucijų bendradarbiavimas. 2023 m. lapkričio mėn. Komisija nurodė JAV bendrovei „Illumina“ nutraukti kitos JAV bendrovės GRAIL² įsigijimą. Per visą bylos nagrinėjimo laikotarpį Komisija palaikė glaudžius ryšius su JAV Federaline prekybos komisija, kuri nustatė panašių konkurencijos problemų.

Valstybės pagalbos politiką taip pat veikė pasaulinės ir politinės tendencijos. Remdamasi laikinąja valstybės pagalbos krizės sąlygomis sistema³, Komisija priėmė Laikinąją valstybės pagalbos krizės ir

¹ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (Tekstas svarbus EEE), OL L 1, 2003 1 4, p. 1.

² Byla M.10939 – *Illumina* / *GRAIL*.

³ Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, OL C 131 I, 2022 3 24, p. 1.

pereinamojo laikotarpio sąlygomis sistemą (TCTF)⁴, kad paramos priemonės būtų galima taikyti ir sektoriuose, kurie yra labai svarbūs pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, kaip nustatyta Žaliojo kurso pramonės plane. Nors geopolitiniai pokyčiai gali kelti iššūkių ES interesams, ES turi likti ištikima pagrindinei valstybės pagalbos kontrolės logikai, t. y. neleisti, kad valstybės pagalba kenktų bendrajai rinkai. Konkurencingumą lemia ne subsidijos, o konkurencija, todėl valstybės lėšomis neturėtų būti finansuojamos investicijos, kurias privatusis sektorius galėtų atlikti pats. Todėl TCTF taisyklės, pagal kurias galima teikti paramą svarbiausiems sektoriams, yra ribotos trukmės ir apima griežtas apsaugos priemones. Šiuo atžvilgiu dalinis laipsniškas TCTF krizės sąlygoms skirtų skirsnų panaikinimas 2023 m. pabaigoje ir planuojamas likusių krizės sąlygoms skirtų skyrių panaikinimas 2024 m. yra aiškus signalas valstybėms narėms ir bendrovėms. Europos Vadovų Taryba paprašė, kad Komisija „pateiktų Tarybai ataskaitą dėl dabartinės valstybės pagalbos politikos poveikio bendrosios rinkos vientisumui, taip pat ES konkurencingumui pasaulyje“⁵. Šioje ataskaitoje atitinkamai pateikiama išsami valstybės pagalbos ir jos poveikio konkurencijai bendrojoje rinkoje bei ES konkurencingumui apžvalga ir analizė (žr. 6 skirsnį).

2023 m. Komisija parodė, kada ir kaip ES konkurencijos politika turi būti pritaikyta, kad ES rinkos išliktų sąžiningos, konkurencingos ir atviros, taip būdamos naudingos tiek įmonėms, tiek vartotojams. Komisija tai darys ir ateityje.

Be to, nuo 2023 m. gegužės mėn. Komisija taiko naująsias Skaitmeninių rinkų akto (SRA)⁶ taisykles, kad skaitmeninės rinkos išliktų atviros ir konkurencingos. Kartu su šia ataskaita skelbiama išsami Europos Komisijos veiklos, kurią ji 2023 m. vykdė pagal SRA, ataskaita, kaip numatyta SRA 35 straipsnyje. O 2023 m. spalio mėn. įsigaliojo pareigos pranešti pagal Užsienio subsidijų reglamentą (USR)⁷, kuriuo siekiama šalinti užsienio subsidijų sukeliamus rinkos iškraipymus.

⁴ Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, 2023/C 101/03, C/2023/1711, OL C 101, 2023 3 17, p. 3.

⁵ Europos Vadovų Tarybos susitikimas (2023 m. spalio 26 ir 27 d.), EUCO 14/23, 22 punkto g papunktis.

⁶ 2022 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (Skaitmeninių rinkų aktas), OL L 265, 2022 10 12, p. 1.

⁷ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2560 dėl vidaus rinką iškraipiančių užsienio subsidijų, OL L 330, 2022 12 23, p. 1.

2. Valstybės pagalbos taisyklių ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymas siekiant sušvelninti neigiamą išorės ekonominių sukrėtimų poveikį

2.1. Laikinoji valstybės pagalbos krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis sistema

2022 m. kovo mėn. Komisija priėmė laikinąją valstybės pagalbos krizės sąlygomis sistemą (TCF)⁸, kad valstybės narės galėtų paremti ekonomiką vykstant Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą. Į pradinę TCF buvo įtraukta valstybės pagalba, skirta tiesioginei ekonominei krizei, kurią sukėlė Rusijos invazija į Ukrainą, įveikti, pavyzdžiui, likvidumo parama teikiant valstybės garantijas ir subsidijuojamas paskolas, pagalba didelėms energijos kainoms kompensuoti ir priemonės, kuriomis siekiama padėti mažinti elektros energijos paklausą. Tebesitęsiant krizei, TCF buvo iš dalies pakeista du kartus – 2022 m. liepos mėn. ir 2022 m. spalio mėn.

2023 m. kovo mėn. Komisija priėmė Laikinąją valstybės pagalbos krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis sistemą⁹. Pagal šią sistemą ne tik galima teikti pagalbą krizės sąlygomis, bet ir valstybėms narėms suteikiama galimybė remti svarbiausius perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos sektorius, kaip numatyta Žaliojo kurso pramonės plane.

Visų pirma, pagal TCTF i) iki 2025 m. gruodžio 31 d. pratėsama galimybė valstybėms narėms paspartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos, energijos kaupimo ir pramonės gamybos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo schemų plėtrą, ii) iš dalies keičiama tokių priemonių taikymo sritis, kad valstybėms narėms būtų lengviau kurti tokias schemas ir padaryti jas veiksmingesnes, ir iii) nustatomos naujos priemonės, taikytinos iki 2025 m. gruodžio 31 d., siekiant dar labiau paspartinti investicijas į sektorius, kurie yra svarbiausi pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Pagal TCTF galima teikti paramą investicijoms į strateginės įrangos, t. y. baterijų, saulės baterijų plokščių, vėjo jėgainių, šilumos siurblių, elektrolizerių ir anglies dioksido surinkimo ir saugojimo įrangos gamybą, taip pat pagrindinių komponentų gamybą ir susijusių svarbiausių žaliavų gamybą bei išgavimą, taikant schemas arba teikiant individualią pagalbą, kurios dydis neviršija subsidijos, kurią pagalbos gavėjas galėtų gauti už lygiavertę investiciją trečiosios valstybės jurisdikcijoje, esančioje už EEE ribų, arba sumos, kurios reikia siekiant paskatinti bendrovę investuoti EEE (vadinamasis finansavimo trūkumas), atsižvelgiant į tai, kuri suma yra mažesnė. .

Pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, 2023 m. lapkričio mėn. Komisija iki 2024 m. birželio 30 d. pratęsė skirsnių, pagal kuriuos valstybėms narėms leidžiama teikti riboto dydžio pagalbą (2.1 skirsnis) ir pagalbą didelėms energijos kainoms kompensuoti (2.4 skirsnis), galiojimą, visų pirma

⁸ Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, OL C 131 I, 2022 3 24, p. 1.

⁹ Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistema“, OL C 101, 2023 3 17, p. 3.

atsižvelgdama į tebesitęsiantį energijos rinkų, kuriose ypač jautrios yra energijai imlios pramonės šakos, pažeidžiamumą¹⁰.

2023 m. Komisija pagal TCF ir TCTF priėmė 220 sprendimų (iš jų 91 sprendimą dėl pakeitimų), kuriais patvirtino 147 nacionalines priemones, apie kurias pranešė 27 valstybės narės. Bendras biudžetas, apie kurį valstybės narės pranešė Komisijai pagal tokias valstybės pagalbos priemones, sudarė maždaug 77,94 mlrd. EUR. Daugiau informacijos apie valstybės pagalbą, suteiktą pagal šias dvi priemones, pateikiama 6 skirsnyje.

2.2. Užbaigtas laikinosios valstybės pagalbos reaguojant į COVID-19 pandemiją sistemos, skirtos ekonomikai remti COVID-19 protrūkio sąlygomis, laipsniškas taikymo nutraukimas

Sumažėjus koronaviruso protrūkio poveikiui, Komisija 2023 m. pradėjo palaipsniui atsisakyti laikinosios sistemos, kuria dėl COVID-19 protrūkio remiama ekonomika (toliau – laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema)¹¹. Kai kurių skirsnių galiojimo pabaigos data buvo vėlesnė, todėl investicijų ir mokumo rėmimo priemonės galėjo būti taikomos iki 2023 m. gruodžio 31 d.¹² Be to, pagal šią laikinąją sistemą buvo sudarytos sąlygos iki 2023 m. birželio 30 d. taikant aiškias apsaugos priemones lanksčiai pereiti prie kitų pagalbos formų, pavyzdžiui, tiesioginių dotacijų, visų pirma pertvarkant ir restruktūrizuojant skolos priemones, kaip antai paskolas ir garantijas¹³.

2.3. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimas

2023 m. toliau buvo įgyvendinama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – EGADP)¹⁴, kuri yra svarbiausia iniciatyvos „NextGenerationEU“ dalis¹⁵. Be to, ko siekiama sanglaudos politika ir papildant šios politikos tikslus, šia priemone siekiama skatinti valstybių narių sanglaudą švelninant socialinius ir ekonominius COVID-19 pandemijos padarinius, kad ES būtų geriau pasirengusi būsimiems iššūkiams, visų pirma remiant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

¹⁰ Komisijos komunikatas „Laikinosios valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, sistemos pakeitimas“, OL C, C/2023/1188, 2023 11 21, p. 1.

¹¹ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/statement_22_2980.

¹² Komisijos komunikatas „Laikinosios valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistemos pakeitimai“, OL C 423, 2022 11 7, p. 9.

¹³ Komisijos komunikatas „Šeštas laikinosios valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistemos pakeitimas ir Komisijos komunikato valstybėms narėms dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo trumpalaikiam eksporto kredito draudimui priedo pakeitimas“, 2021/C 473/01, C/2021/8442, OL C 473, 2021 11 24, p. 1.

¹⁴ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/IP_22_3131.

¹⁵ Žr. https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=lt.

Dauguma EGADP lėšomis finansuojamų priemonių nėra valstybės pagalba. Daugumą tų priemonių valstybės narės gali tiesiogiai įgyvendinti pagal bendrosios išimties reglamentą¹⁶ arba *De minimis* pagalbos reglamentą¹⁷.

Vis dėlto buvo pranešta apie keletą priemonių, kurioms Komisija turėjo suteikti išankstinį leidimą. Šiuo tikslu 2023 m. balandžio mėn. Komisija paskelbė atnaujintus valstybės pagalbos rekomendacinius šablonus¹⁸, kad padėtų valstybėms narėms pagal valstybės pagalbos taisyklės parengti paramos priemones, kurios būtų įtrauktos į jų nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Dėl atnaujintų šablonų valstybėms narėms lengviau kurti valstybės pagalbos priemones, kuriomis toliau prisidedama prie Europos žaliojo kurso įgyvendinimo, kartu mažinant priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro ir spartinant žaliąją pertvarką, kaip nustatyta plane „REPowerEU“. 2023 m. Komisija priėmė daugiau kaip 50 sprendimų dėl valstybės pagalbos, susijusių su EGADP lėšomis finansuojamomis priemonėmis.

3. Užtikrinimas, kad konkurencijos taisyklės būtų tinkamos ir ateityje. Išsamios politikos darbotvarkės įgyvendinimo pažanga

3.1. Antimonopolinių ir susijungimų taisyklių bei gairių atnaujinimas

Priimtos horizontaliojo bendradarbiavimo susitarimų taisyklės

2023 m. birželio mėn. Komisija priėmė peržiūrėtus horizontaliuosius mokslinių tyrimų ir plėtros (MTP)¹⁹ ir specializacijos susitarimų²⁰ bendrosios išimties reglamentus (toliau kartu – HBIR) kartu su peržiūrotomis horizontaliosiomis gairėmis²¹. Peržiūrotose taisyklėse pateikiamos naujausios gairės, padedančios įmonėms įvertinti savo bendradarbiavimo susitarimų atitiktį ES konkurencijos taisyklėms, įskaitant bendradarbiavimo rūšis, kurios gali prisidėti prie skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos. Pagal HBIR tam tikriems konkurenciją skatinantiems MTP ir specializacijos susitarimams netaikomas draudimas, numatytas SESV 101 straipsnio 1 dalyje. Be kitų pakeitimų, peržiūrotomis taisyklėmis išplečiama Specializacijos bendrosios išimties reglamento taikymo sritis, kad jis būtų taikomas daugiašaliams susitarimams dėl daugiau gamybos susitarimų rūšių ir būtų suteikiama daugiau lankstumo apskaičiuojant rinkos dalis.

¹⁶ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, OL L 187, 2014 6 26, p. 1, su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (ES) 2021/1237, OL L 270, 2021 7 29, p. 39.

¹⁷ 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, OL L 352, 2013 12 24, p. 1.

¹⁸ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/rff-guiding-templates_en?prefLang=lt.

¹⁹ 2023 m. birželio 1 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/1066 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros susitarimams, OL L 143, 2023 6 2, p. 9.

²⁰ 2023 m. birželio 1 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/1067 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių specializacijos susitarimams, OL L 143, 2023 6 2, p. 20.

²¹ Komisijos komunikatas „Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės“, OL C 259, 2023 7 21, p. 1.

Peržiūrėtos horizontaliosios gairės atnaujintos atsižvelgiant į naujausią teismų praktiką ir vykdymo užtikrinimo praktiką. Jose pateikiamos išsamesnės rekomendacijos dėl keitimosi informacija, be kita ko, skaitmeninėmis keitimosi formomis, ir bendro pirkimo, be kita ko, atskiriant teisėtą bendrą pirkimą ir pirkėjų kartelinius susitarimus. Naujame skyriuje pateikiamos rekomendacijos dėl konkurencijos taisyklių taikymo tvarumo susitarimams.

Šaltinis – Europos Komisija.

Pratęstas Variklinių transporto priemonių bendrosios išimties reglamento galiojimas

ES galioja speciali vertikalinių susitarimų variklinių transporto priemonių sektoriuje tvarka, t. y. Variklinių transporto priemonių bendrosios išimties reglamentas (VTPBIR)²², kuris turėjo nustoti galioti 2023 m. gegužės 31 d. 2023 m. balandžio mėn. Komisija pratęsė VTPBIR galiojimą penkeriems metams iki 2028 m. gegužės 31 d. Komisija pratęsė terminą ne daugiau kaip penkeriems metams, kad galėtų laiku reaguoti į rinkos pokyčius, pavyzdžiui, susijusius su transporto priemonių skaitmenizacija, elektrifikacija ir naujais judumo modeliais.

²² 2010 m. gegužės 27 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 461/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių vertikaliesiems susitarimams ir suderintiems veiksams variklinių transporto priemonių sektoriuje, OL L 129, 2010 5 28, p. 52, su pakeitimais, padarytais 2023 m. balandžio 17 d. Komisijos reglamentu (ES) 2023/822, kuriuo dėl taikymo laikotarpio iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 461/2010, OL L 102 I, 2023 4 17, p. 1.

Komisija taip pat atnaujino šiam sektoriui skirtas papildomas gaires²³. Transporto priemonių sukuriami duomenys tampa vis svarbesniu remonto ir techninės priežiūros paslaugų teikėjų konkurencijos veiksmu. Peržiūrėtos gairės padės automobilių sektoriaus įmonėms įsivertinti vertikalųjų susitarimų atitiktį ES konkurencijos taisyklėms, kartu užtikrinant, kad antrinės rinkos veiklos vykdytojai, įskaitant autoservisus, ir toliau turėtų prieigą prie remontui ir techninei priežiūrai reikalingų transporto priemonių duomenų.

Priimtas susijungimų supaprastinimo dokumentų rinkinys

2023 m. balandžio mėn. Komisija priėmė susijungimų supaprastinimo dokumentų rinkinį. Jį sudaro: i) peržiūrėtas įgyvendinimo reglamentas²⁴, ii) Pranešimas dėl supaprastintos procedūros²⁵ ir iii) komunikatas dėl dokumentų perdavimo²⁶. Šiuo dokumentų rinkiniu siekiama supaprastinti ir išplėsti Komisijos vykdomą neprobleminių susijungimų (supaprastintų bylų) peržiūros procesą. Juo taip pat sumažinamas informacijos, kurią reikia pateikti pranešant apie sandorius, kiekis ir nustatoma, kad turi būti teikiami elektroniniai pranešimai. Pranešime išsamiau išvardijamos aplinkybės, kuriomis Komisija gali tirti bylą pagal įprastą peržiūros procedūrą, nors formaliai ji atitinka supaprastintos procedūros reikalavimus. Susijungimų supaprastinimo taisyklės įsigaliojo 2023 m. rugsėjo 1 d.

Priimtos gairės dėl tvarumo susitarimų žemės ūkio srityje

Pagal SESV 101 straipsnį draudžiami konkurenciją ribojantys įmonių susitarimai, pvz., konkurentų susitarimai, dėl kurių padidėja kainos arba sumažėja kiekiai. Tačiau Reglamento Nr. 1308/2013 (BRO reglamentas)²⁷ 210a straipsniu tam tikriems ribojamiesiems susitarimams žemės ūkio sektoriuje šis bendrasis draudimas netaikomas, kai tokie susitarimai yra būtini tvarumo standartams pasiekti. 2023 m. pirmąjį pusmetį surengusi viešas konsultacijas²⁸ dėl BRO reglamento 210a

²³ Komisijos pranešimas „Papildomos gairės dėl vertikalųjų apribojimų variklinių transporto priemonių pardavimo ir remonto, taip pat variklinių transporto priemonių atsarginių dalių platinimo susitarimuose“, OL C 138, 2010 5 28, p. 16, su pakeitimais, padarytais Komisijos komunikatu „Komisijos pranešimo „Papildomos gairės dėl vertikalųjų apribojimų variklinių transporto priemonių pardavimo ir remonto, taip pat variklinių transporto priemonių atsarginių dalių platinimo susitarimuose“ pakeitimai“, 2023/C 133 I/01, OL C 133 I, 2023 4 17, p. 1.

²⁴ Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) [2023/914], kuriuo įgyvendinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės ir panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 802/2004, OL L 119, 2023 5 5, p. 22.

²⁵ Komisijos pranešimas dėl supaprastinto tam tikrų koncentracijų nagrinėjimo pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL C 160, 2023 5 5, p. 1.

²⁶ Komisijos komunikatas „Komunikatas pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2023/914, kuriuo įgyvendinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės ir panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 802/2004, 3 straipsnio 2 dalį, 13 straipsnio 3 dalį, 20 ir 22 straipsnius“, OL C 160, 2023 5 5, p. 1.

²⁷ 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2117, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas, (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų, (ES) Nr. 251/2014 dėl aromatizuotų vyno produktų apibrėžties, aprašymo, pateikimo, ženklinimo ir geografinių nuorodų apsaugos ir (ES) Nr. 228/2013, kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams, OL L 435, 2021 12 6, p. 262.

²⁸ Viešos konsultacijos dėl tvarumo susitarimų žemės ūkio srityje gairių dėl projekto, vykusios nuo 2023 m. sausio 10 d. iki 2023 m. balandžio 24 d., žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2023-sustainability-agreements-agriculture_en?prefLang=lt.

straipsnio gairių projekto²⁹, Komisija šias gaires priėmė 2023 m. gruodžio mėn. Jomis siekiama palengvinti tvarumo susitarimų žemės ūkio srityje priėmimą paaiškinant, kaip įvykdyti BRO reglamento 210a straipsnyje nustatytas netaikymo sąlygas, ir pateikiant konkrečių pavyzdžių.

Nepratęstas bendrosios išimties taikymas linijinės laivybos konsorciams

Linijinės laivybos paslaugos – tai nuolatinis, reguliarusis nebirių krovinių vežimas tam tikru maršrutu. Jas reguliariai teikia kelios laivybos bendrovės, susibūrusios į konsorciumus. Pagal Konsorcių bendrosios išimties reglamentą (toliau – KBIR) linijinės laivybos bendrovėms leidžiama paisant tam tikrų ribų bendradarbiauti nepažeidžiant ES konkurencijos teisės. Šio reglamento priėmimo metu, 2009 m., pagrindinis šios išimties tikslas buvo sudaryti palankesnes sąlygas laivybos linijų bendradarbiavimui, kad būtų padidintas veiklos efektyvumas, optimizuotas laivų panaudojimas ir pagerinta paslaugų kokybė. Tačiau atlikusi vertinimą Komisija nustatė, kad konsorcių, kuriems taikomas KBIR, skaičius buvo palyginti mažas. Todėl KBIR veiksmingumas ir efektyvumas yra ribotas. Komisija nusprendė šios bendrosios išimties galiojimo termino nepratęsti ir leisti jai nustoti galioti 2024 m. balandžio 25 d.³⁰

Pradėtos rengti SESV 102 straipsnio taikymo gairės

2023 m. kovo mėn. Komisija paskelbė kvietimą teikti informaciją dėl būsimų SESV 102 straipsnio taikymo išstumiamajam elgesiui gairių³¹. Gairėse bus atspindėta ES teismų praktika ir Komisijos sukaupta didelė patirtis užtikrinant SESV 102 straipsnio vykdymą. Komisija paskelbs gairių projektą viešoms konsultacijoms ir atidžiai apsvarstys suinteresuotųjų subjektų pastabas.

Tęsiamas Reglamento (EB) Nr. 1/2003 vertinimas

Reglamentu (EB) Nr. 1/2003³² ir jo įgyvendinimo aktu, t. y. Reglamentu (EB) Nr. 773/2004³³, nustatyta procedūrinė sistema, kuria siekiama užtikrinti veiksmingą ir vienodą SESV 101 ir 102 straipsnių taikymą ES. Ilgainiui atsirado naujų konkurencijos taisyklių laikymosi užtikrinimo problemų, pavyzdžiui, susijusių su ekonomikos skaitmenizacija ir vis sudėtingesniais

²⁹ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/about/reaching-out/sustainability-guidelines-agri-food-supply-chain_en?prefLang=lt.

³⁰ 2023 m. spalio 10 d. Komunikatas Komisijai „2009 m. rugsėjo 28 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 906/2009 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo linijinės laivybos bendrovių (konsorcių) tam tikrų rūšių susitarimams, sprendimams ir suderintiems veiksams, galiojimo pabaiga“, C(2023) 6700 *final*.

³¹ Kvietimas teikti informaciją dėl kovos su dominuojančių įmonių piktnaudžiavimu išstumiant konkurentus iš rinkos gairių, nuo 2023 m. liepos 27 d. iki 2023 m. balandžio 24 d., žr. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13796-Europos-Sajungos-konkurencijos-teise-kovos-su-dominuojanciu-imoniu-piktnaudziavimu-isstumiant-konkurentus-is-rinkos-gaires_lt.

³² 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (Tekstas svarbus EEE), OL L 1, 2003 1 4, p. 1.

³³ 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal Sutarties 81 ir 82 straipsnius tvarkos (Tekstas svarbus EEE), OL L 123, 2004 4 27, p. 18.

antimonopoliniais tyrimais. 2022 m. surengusi viešas konsultacijas³⁴, 2023 m. Komisija tęsė vertinimą. Šiuo tikslu 2023 m. spalio mėn. Komisija surengė praktinį seminarą, kuriame dalyvavo įvairūs suinteresuotieji subjektai. Be to, Komisija užsakė vertinimo patvirtinamąjį tyrimą. Atlikdama vertinimą Komisija palaiko ryšius su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis (NKI).

Technologijų perdavimo susitarimų taisyklių vertinimas

2022 m. lapkričio mėn. Komisija pradėjo vertinti Technologijų perdavimo bendrosios išimties reglamentą (TPBIR)³⁵ ir su juo susijusias gaires³⁶. Šis darbas buvo tęsiamas 2023 m. Atlikusi vertinimą Komisija galės nuspręsti, ar TPBIR galiojimą reikėtų nutraukti, pratęsti ar persvarstyti.

3.2. Valstybės pagalbos taisyklių ir gairių atnaujinimas

Iš dalies pakeistas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas

2023 m. birželio mėn. Komisija priėmė tikslinį Bendrojo bendrosios išimties reglamento (BBIR) pakeitimą, kuriuo siekiama dar labiau supaprastinti ir paspartinti paramą ES žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, kartu užtikrinant bendrosios rinkos veikimą³⁷. Peržiūrėtu BBIR valstybėms narėms suteikiama daugiau lankstumo rengiant ir įgyvendinant valstybės paramos priemones sektoriuose, kurie yra svarbiausi pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir nulinio balanso pramonės. Be to, jis padės paspartinti investicijas į švarių technologijų gamybą ir jų finansavimą Sąjungoje pagal Žaliojo kurso pramonės planą³⁸.

Peržiūrėtame BBIR padidintos ir supaprastintos galimybės teikti valstybės pagalbą aplinkos apsaugai ir energetikai. Be to, juo sudaromos palankesnės sąlygos remti bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP) mokslinių tyrimų ir plėtros srityse ir išplečiamos darbuotojų mokymo ir perkvalifikavimo galimybės. Juo taip pat sudaromos palankesnės sąlygos teikti pagalbą reguliuojamomis elektros energijos, dujų ar šilumos kainomis, įtraukus šią kategoriją į BBIR taikymo sritį. Peržiūrėtame BBIR taip pat padidintos pranešimo apie pagalbą aplinkos apsaugai ir pagalbą moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms (MTPI) ribos. Be to, peržiūrėtame BBIR patikslintos ir supaprastintos rizikos finansų pagalbos mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) galimybės. Taip

³⁴ Viešos konsultacijos dėl ES antimonopolinių procedūrinių taisyklių – įvertinimas, nuo 2022 m. birželio 30 d. iki 2022 m. spalio 6 d., žr. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13431-ES-antimonopoliniu-proceduriniu-taisykliu-ivertinimas_lt.

³⁵ 2014 m. kovo 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 316/2014 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo technologijų perdavimo susitarimų kategorijoms, OL L 93, 2014 3 28, p. 17.

³⁶ Komisijos komunikatas „Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo technologijų perdavimo susitarimams gairės“, OL C 89, 2014 3 28, p. 3.

³⁷ 2023 m. birželio 23 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/1315, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, ir Reglamentas (ES) 2022/2473, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba įmonėms, kurios verčiasi žvejybos ir akvakultūros produktų gamyba, perdirbimu ir prekyba, skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (Tekstas svarbus EEE), C/2023/4278, OL L 167, 2023 6 30, p. 1.

³⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, ES Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“, COM(2023) 62 final.

pat patikslintos ir pagrindinėse srityse išplėtos nuostatos dėl fiksuotojo ir judriojo plačiajuosčio ryšio tinklų, pavyzdžiui, galimybė finansuoti aktyviąją judriojo ryšio įrangą, ir nustatytos naujos nuostatos dėl tranzitinių tinklų. BBIR galiojimas pratęstas iki 2026 m. pabaigos, o jo nuostatos suderintos su peržiūromis Regioninės pagalbos gairėmis, Pagalbos klimato ir aplinkos apsaugai ir energetikai gairėmis, Rizikos finansavimo gairėmis, Mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų sistema ir Plačiajuosčio ryšio gairėmis.

Priimtas peržiūrėtas Bendrasis de minimis pagalbos reglamentas

2023 m. gruodžio mėn. Komisija priėmė naują Bendrąjį *de minimis* pagalbos reglamentą³⁹, o ankstesnis *De minimis* pagalbos reglamentas nustojo galioti 2023 m. gruodžio 31 d. Pagal šį reglamentą nedidelėms pagalbos sumoms netaikoma ES valstybės pagalbos kontrolė, nes laikoma, kad jos nedaro poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir neiškraipo ar nekelia grėsmės iškreipti konkurenciją. Išimtis, leidžianti valstybės pagalbos kontrolės netaikyti mažoms pagalbos sumoms, labai sumažina įmonėms, visų pirma MVĮ, ir valstybėms narėms tenkančią administracinę naštą. Pagrindiniai pakeitimai – iki 300 000 EUR padidinta sumos per trejus metus viršutinė riba, kad būtų atsižvelgta į infliaciją, ir nustatytas privalomas *de minimis* registras nacionaliniu arba ES lygmeniu, kad būtų padidintas skaidrumas. Nors pagal ankstesnį reglamentą įmonės turėjo stebėti gautą *de minimis* pagalbą, naujajame *De minimis* pagalbos reglamente nustatyta, kad nuo 2026 m. visos valstybės narės centriniame registre nacionaliniu arba ES lygmeniu privalės teikti išsamią informaciją apie suteiktą *de minimis* pagalbą ir tikrinti, ar bet kuri nauja suteikta pagalba neviršija atitinkamos viršutinės ribos.

Priimtas peržiūrėtas VESP de minimis pagalbos reglamentas

2023 m. gruodžio mėn. Komisija priėmė Reglamentą (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (VESP) teikiančioms įmonėms⁴⁰. Šis reglamentas įsigaliojo 2024 m. sausio 1 d., juo pakeičiamas Reglamentas (EB) Nr. 360/2012⁴¹, kuris nustojo galioti 2023 m. gruodžio 31 d. Komisija nusprendė padidinti VESP *de minimis* pagalbos ribą iki 750 000 EUR vienai VESP teikiančiai įmonei per bet kurį trejų metų laikotarpį.

³⁹ 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, OL L, 2023/2831, 2023 12 15, p. 1.

⁴⁰ 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2832 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms, OL L, 2023/2832, 2023 12 15, p. 1).

⁴¹ 2012 m. balandžio 25 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 360/2012 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms (Tekstas svarbus EEE), OL L 114, 2012 4 26, p. 8.

Priimtos peržiūrėtos valstybės pagalbos žemės bei miškų ūkio, žvejybos ir akvakultūros sektoriuose taisyklės

2023 m. sausio mėn. įsigaliojo peržiūrėti Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas (ŽŪBIR) ir Žuvininkystės bendrosios išimties reglamentas (ŽBIR) bei Valstybės pagalbos žemės bei miškų ūkio sektoriuose ir kaimo vietovėse gairės (Žemės ūkio sektoriaus gairės)⁴². 2022 m. gruodžio mėn. Komisijos patvirtintos Valstybės pagalbos žvejybos ir akvakultūros sektoriui gairės (Žvejybos sektoriaus gairės), kurios taikomos nuo 2023 m. balandžio mėn.⁴³

ŽŪBIR ir ŽBIR išplečia bendrosios išimties priemonių taikymo sritį. Pagal naująsias taisykles bendroji išimtis taikoma iki 50 proc. atvejų, apie kuriuos reikėjo pranešti pagal senąją sistemą. Naujosios Žemės ūkio sektoriaus gairės ir Žvejybos sektoriaus gairės atspindi Komisijos patirtį, įgytą nagrinėjant bylas, taip pat dabartinius ES strateginius prioritetus, visų pirma bendrą žemės ūkio politiką, bendrą žuvininkystės politiką, Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo tikslus ir Europos žaliąjį kursą, strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ir biologinės įvairovės strategiją. Peržiūrėtos Žvejybos sektoriaus gairės padeda valstybėms narėms siekti plataus užmojo ES žaliųjų tikslų didinant energijos vartojimo efektyvumą ir švelninant klimato kaitos poveikį.

2023 m. spalio mėn. Komisija priėmė žuvininkystės ir akvakultūros sektoriui taikomo *de minimis* reglamento dalinį pakeitimą⁴⁴. Šiame iš dalies pakeistame reglamente *de minimis* pagalbos riba vienai įmonei per trejus metus padidinta nuo 30 000 EUR iki 40 000 EUR. Be to, žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimui ir prekybai jais taikomas nebe Žuvininkystės *de minimis* pagalbos reglamentas, o Bendrasis *de minimis* pagalbos reglamentas.

Priimtas BEISP gerosios praktikos kodeksas

BEISP komunikate⁴⁵ nustatyti tinkamumo ir suderinamumo kriterijai, kuriuos Komisija taiko vertindama valstybės pagalbą, teikiamą bendriems Europos interesams svarbiems projektams (BEISP). Įvertinusios ir vėliau patvirtinusios valstybės pagalbą ne vienam BEISP, valstybės narės ir Komisija įgijo BEISP skirtos valstybės pagalbos vertinimo patirties. Remdamasi šia patirtimi, 2023 m. gegužės mėn. Komisija parengė BEISP rengimo gerosios patirties kodeksą⁴⁶, leidžiantį

⁴² Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos žemės bei miškų ūkio sektoriuose ir kaimo vietovėse gairės“, 2022/C 485/01, OL C 485, 2022 12 21, p. 1.

⁴³ Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos žvejybos ir akvakultūros sektoriuje gairės“, OL C 107, 2023 3 23, p. 1.

⁴⁴ 2023 m. spalio 4 d. Komisijos reglamentas (ES) 2023/2391, kuriuo iš dalies keičiamos reglamentų (ES) Nr. 717/2014, (ES) Nr. 1407/2013, (ES) Nr. 1408/2013 ir (ES) Nr. 360/2012 nuostatos dėl *de minimis* pagalbos žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimui ir prekybai ir Reglamento (ES) Nr. 717/2014 nuostatos dėl bendros vienai įmonei teikiamos *de minimis* pagalbos sumos, jo taikymo laikotarpio ir kitų klausimų, OL L 2391, 2023 10 5, p. 1.

⁴⁵ Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos, skirtos bendriems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti, suderinamumo su vidaus rinka analizės kriterijai“ 2021/C 528/02, OL C 528, 2021 12 30, p. 10.

⁴⁶ Konkurencijos GD „Skaidraus, įtraukaus ir greitesnio BEISP rengimo ir vertinimo gerosios praktikos kodeksas“, 2023 m. gegužės 17 d., žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-05/IPCEIs_DG_COMP_code_of_good_practices.pdf.

supaprastinti vertinimą. Šiame kodekse neišreiškiama taikytina teisinė pozicija ir nenustatomas teisiškai privalomas požiūris tiesioginiams BEISP dalyviams. Juo taip pat nesukuriama jokių papildomų teisių ir nenustatoma jokių naujų pareigų.

Jungtinis bendriems Europos interesams svarbių projektų forumas

2023 m. rudenį Komisija įsteigė Jungtinį bendriems Europos interesams svarbių projektų Europos forumą (JEF-BEISP)⁴⁷, kurio pirmasis susitikimas įvyko 2023 m. spalio 20 d. Šis forumas, kuris yra viena iš Komisijos ir valstybių narių partnerysčių, apima visą BEISP gyvavimo ciklą; juo siekiama padidinti BEISP rengimo, vertinimo (remiantis galiojančiomis valstybės pagalbos taisyklėmis) ir įgyvendinimo veiksmingumą, taip pat nustatyti ES strateginių interesų sritis, kuriose ateityje būtų galima vykdyti BEISP. Šių tikslų JEF-BEISP siekia geriau derindamas galimus naujus BEISP su ES pramonės strategijos politikos tikslais. JEF-BEISP susitikimai vyks kelis kartus per metus.

Priimtos Reglamento (ES) Nr. 1370/2007 aiškinamosios gairės

2023 m. Komisija priėmė peržiūrėtą Reglamento (ES) Nr. 1370/2007 dėl viešųjų paslaugų įsipareigojimų sausumos transporto srityje aiškinamųjų gairių versiją⁴⁸. Šiomis gairėmis siekiama valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams pateikti papildomų rekomendacijų dėl kelių to reglamento nuostatų taikymo, atsižvelgiant į 4-uju geležinkelių dokumentų rinkiniu atliktus pakeitimus ir atitinkamą ES teismų praktiką.

Vertinimai

Vadovaudamasis geresnio reglamentavimo gairėmis, Konkurencijos GD toliau vertino valstybės pagalbos sunkumų patiriantiems bankams⁴⁹ ir pagalbos valstybės garantijų forma taisykles⁵⁰.

4. Konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie pagrindinių Komisijos prioritetų įgyvendinimo

Rinkos drausmės išsaugojimas veiksmingai užtikrinant ES konkurencijos taisyklių laikymąsi yra itin svarbus ES ekonomikos žaliajai ir skaitmeninei transformacijai, taip pat žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimui. Be to, užtikrinant konkurencijos taisyklių laikymąsi prisidedama prie likusių bendrosios rinkos kliūčių šalinimo ir šalinami rinkos apribojimai. Dėl savo pobūdžio bendroji rinka

⁴⁷ [Jungtinis BEISP Europos forumas – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

⁴⁸ Komisijos pranešimas dėl Reglamento (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų aiškinamųjų gairių 2023/C 222/01, C/2023/3978, OL C 222, 2023 6 26, p. 1.

⁴⁹ Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo nuo 2013 m. rugpjūčio 1 d. bankams skirtoms priemonėms finansų krizės sąlygomis paremti (2013 m. Bankų komunikatas), OL C 216, 2013 7 30, p. 1), ir susiję komunikatai: 2009 m. Kapitalo atkūrimo komunikatas (2009/C10/03), 2009 m. Sumažėjusios vertės turto komunikatas (2009/C72/01), 2009 m. Restruktūrizavimo komunikatas (2009/C195/04), 2010 m. Pratęsimo komunikatas (2010/C329/07), 2011 m. Pratęsimo komunikatas (2011/C356/02).

⁵⁰ Komisijos pranešimas dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo garantijomis suteikiamai valstybės pagalbai, OL C 155, 2008 6 20, p. 10.

padaeda stiprinti ES ekonomikos ekonominį atsparumą, nes stiprina paskatas investuoti, diegti inovacijas, įvairinti tiekimo grandines ir ieškoti naujų galimybių rinkoje.

4.1. Konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo

Užtikrindama geresnį rinkų veikimą vartotojams, įmonėms ir visuomenei, konkurencijos politika atlieka lemiamą vaidmenį ES siekiant pasaulinės skaitmeninės lyderystės. Skaitmeninė pertvarka daro didelį poveikį visiems ekonomikos ir visuomenės aspektams. Skatindama pokyčius ir inovacijas, konkurencijos politika padeda ES išnaudoti visą skaitmeninio amžiaus potencialą. Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo.

Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo

Centrinis procesorius (CPU) yra vienas iš pagrindinių bet kurio kompiuterio komponentų, todėl visam skaitmeniniam sektoriui labai svarbu, kad CPU rinka išliktų konkurencinga. 2009 m. Komisija skyrė bendrovei „Intel“ 1,06 mlrd. EUR baudą už SESV 102 straipsnio pažeidimą. Buvo nustatyta, kad bendrovė „Intel“ atliko dviejų rūšių neteisėtus veiksmus⁵¹. Kompiuterių gamintojams bendrovė „Intel“ taikė nuolaidas su sąlyga, kad jie visus arba beveik visus x86 CPU pirktų iš bendrovės „Intel“ (toliau – sąlyginės nuolaidos). Be to, bendrovė „Intel“ tiesiogiai mokėjo kompiuterių gamintojams, kad šie sustabdytų arba atidėtų konkrečių produktų su konkurentų x86 CPU pateikimą rinkai (toliau – nepaslėpti apribojimai). 2022 m. Bendrasis Teismas iš dalies panaikino pirminį 2009 m. Komisijos sprendimą dėl sąlyginių nuolaidų. 2023 m. rugsėjo mėn. Komisija iš naujo priėmė sprendimą, kuriuo bendrovei „Intel“ skyrė 376,36 mln. EUR baudą už nepaslėptus apribojimus.

ES vartotojai aktyviai naudojami skaitmeninės muzikos prenumeratos paslaugomis, todėl svarbu, kad konkurencija šiame sektoriuje būtų veiksminga. Šiuo tikslu 2023 m. vasario mėn. Komisija paskelbė prieštaravimo pareiškimą⁵² bendrovei „Apple“, kuriame ją informavo apie savo preliminarą nuomonę, kad bendrovė „Apple“ piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi ribodama programėlių kūrėjų galimybes informuoti „iPhone“ ir „iPad“ naudotojus apie alternatyvias muzikos prenumeratos paslaugas. Komisija laikėsi preliminaros nuomonės, kad bendrovės „Apple“ įpareigojimai, kuriais draudžiama rinktis alternatyvias paslaugas, yra nesąžiningos prekybos sąlygos, pažeidžiančios SESV 102 straipsnį.

2023 m. birželio mėn. paskelbtame prieštaravimo pareiškime Komisija informavo bendrovę „Google“ apie savo preliminarą nuomonę, kad „Google“ pažeidė SESV 102 straipsnį, nes iškraipė konkurenciją reklamos technologijų sektoriuje⁵³. Bendrovė „Google“ vykdo veiklą visais reklamos technologijų tiekimo grandinės lygmenimis. Jei sumažėtų konkurencija reklamos

⁵¹ Byla AT. 37990 – Intel.

⁵² Byla AT.40437 - Apple – App Store Practices (music streaming).

⁵³ Byla AT.40670, Google – Adtech and Data-related practices.

technologijų paslaugų srityje, tai turėtų didelį poveikį skaitmeniniam sektoriui, nes neigiamą poveikį patirtų ne tik tiesioginiai bendrovės „Google“ konkurentai, bet ir leidėjai bei patys reklamuotojai. Komisija yra susirūpinusi, kad bendrovė „Google“ reklamos technologijų paslaugų srityje taikė palankesnes sąlygas savo reklamos internete technologijoms, kenkdama konkurentams, reklamuotojams ir internetiniams leidėjams. Preliminari Komisijos išvada yra tokia, kad bendrovė „Google“ piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi, teikdama pirmenybę savo reklamos biržai „AdX“ reklamos pasirinkimo aukcione, kurį vykdo jos reklamos serveris DFP, ir teikdama pirmenybę „AdX“, kai jos reklamos pirkimo priemonės „Google Ads“ ir DV360 teikia pasiūlymus reklamos biržose.

Kartelio sudarymas yra vienas sunkiausių konkurencijos pažeidimų. Karteliai daro didelę žalą ekonomikai, nepadidindami jokio veiksmingumo. Nustatydami aukštesnes kainas ir ribodami produkciją, horizontalieji karteliai mažina ekonominį veiksmingumą ir gerovę. Jie atgraso įmones nuo naujų produktų ir technologijų kūrimo, taip mažindami inovacijas ir vartotojų pasirinkimą.

2023 m. rugsėjo mėn. Komisija pirmą kartą nubaudė kartelį gynybos sektoriuje ir skyrė bendrovei „Diehl“ 1,2 mln. EUR baudą už tai, kad ši kartu su savo konkurente RUAG⁵⁴ dalyvavo karinio kartelio veikloje, susijusioje su karinių rankinių granatų pardavimu. Bendrovei RUAG bauda nebuvo skirta, nes ji pagal ES atleidimo nuo baudų programą Komisijai atskleidė informaciją apie kartelį. Komisija nustatė, kad bendrovės beveik 14 metų tarpusavyje dalijosi nacionalines rinkas visoje EEE. Abi bendrovės prisipažino dalyvavusios kartelyje ir sutiko baigti bylą susitarimu.

2023 m. spalio mėn. Komisija taip pat priėmė sprendimą dėl kartelio farmacijos sektoriuje. Ji pagal susitarimo procedūrą bendrovėms „Alkaloids of Australia“, „Alkaloids Corporation“, „Boehringer“, „Linnea“ ir „Transo-Pharm“ skyrė iš viso 13,4 mln. EUR baudų už dalyvavimą ilgalaikiame kartelyje dėl farmacinės medžiagos N-butilbromido skopolamino / hioscino (SNBB), reikalingos vaistams nuo pilvo spazmų gaminti⁵⁵. Bendrovei C2 PHARMA bauda nebuvo skirta, nes ji pagal ES atleidimo nuo baudų programą Komisijai atskleidė informaciją apie kartelį. Šios šešios bendrovės koordinavo savo veiksmus ir susitarė nustatyti mažiausią SNBB pardavimo kainą savo klientams (platintojams ir generinių vaistų gamintojams) bei paskirstyti kvotas. Be to, bendrovės keitėsi neskelbtina komercine informacija.

2023 m. lapkričio mėn. Komisija skyrė bankui „Rabobank“ 26,6 mln. EUR baudą už dalyvavimą kartelyje dėl prekybos tam tikromis euraiš išreikštomis obligacijomis su banku „Deutsche Bank“⁵⁶. Pastarajam bauda nebuvo skirta, nes jis pagal ES atleidimo nuo baudų programą Komisijai atskleidė informaciją apie kartelį. Komisijai atlikus tyrimą paaiškėjo, kad 2006–2016 m. abu bankai per kai kuriuos savo prekiautojus keitėsi neskelbtina komercine informacija ir derino savo prekybos ir kainų nustatymo strategijas.

⁵⁴ Byla AT.40760 – *Hand grenades*.

⁵⁵ Byla AT.40636 – *SNBB*.

⁵⁶ Byla AT.40512 – *Euro-denominated bonds*.

2023 m. lapkričio mėn.⁵⁷ Komisija informavo šešias bendroves ir vieną prekybos asociaciją apie savo preliminarą nuomonę, kad jos pažeidė antimonopolines taisykles, nes susitarė padidinti automobilių starterių baterijų, parduodamų automobilių gamintojams EEE, kainas.

Galiausiai 2023 m. Komisija tęsė tyrimą maisto produktų sektoriuje dėl galimų bendrovės „Mondelez“ taikomų lygiagrečios prekybos šokoladu, sausainiais ir kavos produktais tarp valstybių narių apribojimų⁵⁸. Komisija taip pat pradėjo tyrimą dėl įtariamų konkurencijos ribojimo veiksmų energinių gėrimų rinkose ir iš anksto nepranešusi atliko patikrinimus bendrovėje „Red Bull“⁵⁹.

2023 m. Komisija iš anksto nepranešusi atliko patikrinimus įvairiuose sektoriuose, pavyzdžiui, kvėpalų⁶⁰, energinių gėrimų⁶¹, mados⁶², medicinos prietaisų⁶³, statybinių cheminių medžiagų⁶⁴ ir maisto užsakymo internetu⁶⁵.

Bendrojo Teismo sprendimas vaizdo žaidimų byloje⁶⁶

2023 m. rugsėjo mėn. Bendrasis Teismas paliko galioti Komisijos sprendimą dėl bendrovės „Valve“ pažeidimo vaizdo žaidimų byloje. Sprendime Komisija nustatė, kad bendrovė „Valve“ ir penki asmeniniams kompiuteriams skirtų vaizdo žaidimų leidėjai sudarė antikonkurencinius susitarimus / ėmėsi suderintų veiksmų, kuriais, taikant geografinį blokavimą, buvo ribojamas asmeniniams kompiuteriams skirtų vaizdo žaidimų lygiagretus importas. Bendrasis Teismas patvirtino, kad susitarimai / suderinti veiksmai buvo antikonkurenciniai pagal tikslą, nes jais buvo siekiama apriboti lygiagretų importą, ir teisinės bei ekonominės aplinkybės neleido tuo abejoti. Be to, Bendrasis Teismas patvirtino, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje kalbama apie visus susitarimus ir suderintus veiksmus, kurie iškraipo konkurenciją, neatsižvelgiant į rinką, kurioje šalys vykdo veiklą.

Bendrasis Teismas taip pat išaiškino ES konkurencijos teisės ir autorių teisių santykį. Bendrasis Teismas patvirtino, kad licencijų (įskaitant išimtinės licencijas) suteikimas pats savaime neprieštarauja SESV 101 straipsniui. Tačiau papildomi licencijų teritoriniai apribojimai, dėl kurių saugomo dalyko neįmanoma pasiekti ne iš teritorijos, kurią apima licencija, gali turėti antikonkurencinį tikslą ir patekti į SESV 101 straipsnio taikymo sritį.

Susijungimų kontrolė prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos stiprinimo ir jos atsparumo didinimo

Susijungimų kontrole remiami pagrindiniai Komisijos prioritetai, susiję su skaitmeninėmis inovacijomis ir transformacija, vengimu sukurti pernelyg didelę įtaką rinkoje, konkurencijos ribojimu ir rinkos dalyvių eliminavimu. 2023 m. Komisija toliau vykdė susijungimų kontrolės taisyklių

⁵⁷ Byla AT.40545 – *Automotive starter batteries*.

⁵⁸ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_281.

⁵⁹ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1802.

⁶⁰ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_1532.

⁶¹ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_1802.

⁶² Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2352.

⁶³ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4517.

⁶⁴ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5061.

⁶⁵ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5944.

⁶⁶ 2023 m. rugsėjo 27 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Valve / Europos Komisija*, T-172/21, EU:T:2023:587.

laikymosi užtikrinimą, kad apsaugotų vartotojus ne tik nuo kainų didėjimo, bet ir nuo kitų svarbių konkurencijos parametru, kaip antai kokybė, pasirinkimas ir inovacijos, pablogėjimo.

2023 m. Komisija ir toliau aktyviai vykdė susijungimų priežiūrą. Ji priėmė 333 sprendimus dėl susijungimų įvairiuose sektoriuose (2022 m. Komisija priėmė 368 sprendimus dėl susijungimų), iš kurių 271 buvo patvirtintas pagal supaprastintą procedūrą. Komisija įsikišo į 11 siūlomų įsigijimo sandorių, iš kurių devyni buvo patvirtinti su tam tikromis sąlygomis, o vieno nebuvo leista vykdyti. Šalys atsisakė vieno sandorio, apie kurį pranešė, ir antrajame etape jį atšaukė.

Komisija neleido bendrovei „Booking“ įsigyti bendrovės „eTraveli“

2023 m. rugsėjo mėn. Komisija uždraudė bendrovės „Booking“ pasiūlytą bendrovės „eTraveli“ įsigijimą⁶⁷. Komisija nustatė, kad sandoris būtų sustiprinęs bendrovės „Booking“ dominuojančią padėtį viešbučių internetinių kelionių agentūrų rinkoje ir dėl to būtų padidėjusios viešbučių ir galbūt vartotojų išlaidos. Komisija atliko išsamią bendrovės „Booking“ pasiūlytų įsipareigojimų analizę ir nustatė, kad siūlomos taisomosios priemonės nebuvo pakankamai išsamios bei veiksmingos ir iki galo neišsprendė nustatytų konkurencijos problemų.

Šaltinis – Europos Komisija.

Komisija skyrė baudas bendrovėms „Illumina“ ir GRAIL už tai, kad jos įgyvendino susijungimą negavusios išankstinio leidimo

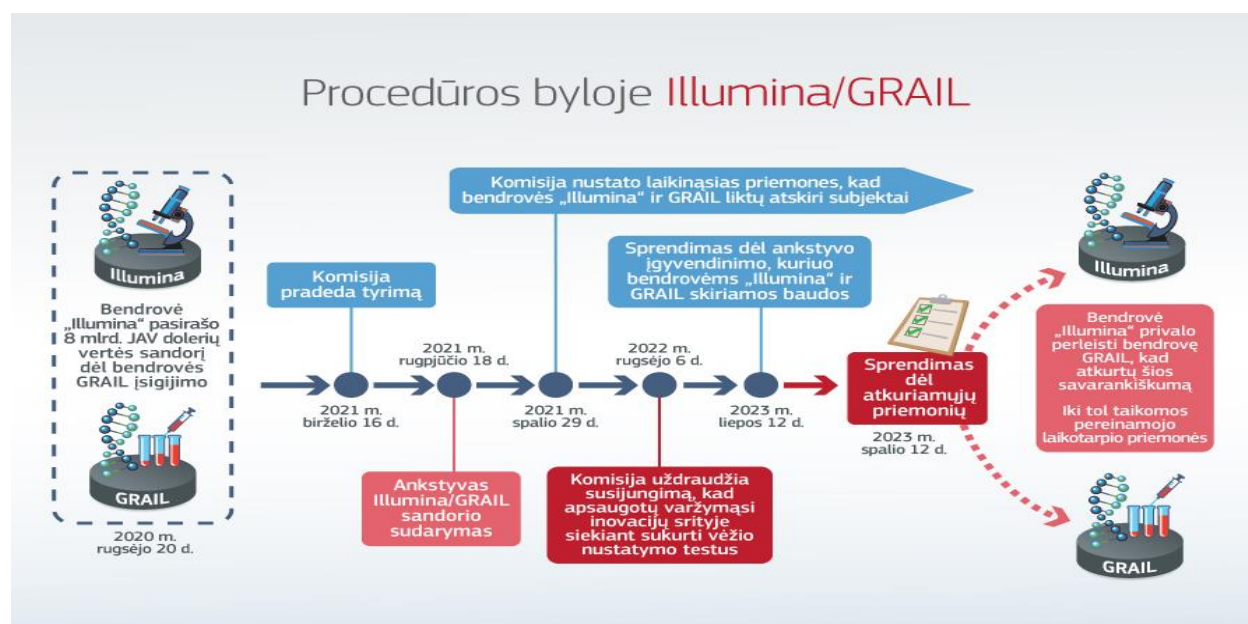
2021 m. liepos mėn. Komisija pradėjo išsamų tyrimą dėl bendrovės „Illumina“ vykdomo bendrovės GRAIL įsigijimo. 2022 m. rugsėjo mėn. Komisija neleido vykdyti sandorio kilus susirūpinimui, kad jis turės didelį antikonkurencinį poveikį, nes slopins inovacijas ir mažins pasirinkimo galimybes kraujo pagrindu atliekamų ankstyvosios vėžio diagnostikos testų rinkoje⁶⁸. Tačiau 2021 m. rugpjūčio mėn., Komisijai tebevykdant peržiūrą, bendrovė „Illumina“ viešai paskelbė užbaigusi bendrovės GRAIL

⁶⁷ Byla M.10615 – *Booking Holdings / eTraveli Group*.

⁶⁸ Byla M.10188 – *Illumina / GRAIL*.

įsigijimą. Už tai, kad bendrovės „Illumina“ ir GRAIL įgyvendino siūlomą susijungimą negavusios Komisijos leidimo, 2023 m. liepos mėn. Komisija joms skyrė atitinkamai apie 432 mln. EUR ir 1 000 EUR baudas⁶⁹. Komisija padarė išvadą, kad bendrovės „Illumina“ ir GRAIL sąmoningai ir tyčia pažeidė neveikimo pareigą, kol Komisija vykdė išsamų tyrimą. Tai labai sunkus pažeidimas, kuris kenkia veiksmingam ES susijungimų kontrolės veikimui. Bendrovei „Illumina“ paskirta bauda atitinka teisės aktuose nustatytą 10 proc. „Illumina“ apyvartos ribą. Savo sprendime Komisija pažymėjo, kad GRAIL, kaip tikslinė bendrovė, žinojo apie neveikimo pareigą ir aktyviai dalyvavo darant pažeidimą. Tačiau, atsižvelgdama į tai, kad tai buvo pirmas kartas, kai ji tikslinei bendrovei skyrė baudą už per ankstyvą įvykdymą, Komisija nusprendė bendrovei GRAIL skirti tik simbolinę 1 000 EUR baudą.

2023 m. spalio mėn. Europos Komisija priėmė sprendimą, kuriuo nurodė taikyti atkuriamąsias priemones, apimančias pardavimo priemones, pagal kurias reikalaujama, kad bendrovė „Illumina“ panaikintų bendrovės GRAIL įsigijimą. Sprendime taip pat numatytos pereinamojo laikotarpio priemonės, kurių bendrovės „Illumina“ ir GRAIL turi laikytis, kol „Illumina“ panaikins sandorį⁷⁰.

Šaltinis – Europos Komisija.

2023 m. Komisija toliau užtikrino konkurencijos apsaugą fiksuotojo tinklo infrastruktūros srityje. 2023 m. kovo mėn. Komisija pritarė tam, kad bendrovė „Orange“ įsigytų bendrovės VOO ir „Brutél“, jei bus įvykdytos tam tikros sąlygos⁷¹. Komisija buvo susirūpinusi, kad dėl siūlomo sandorio i) vietovėse, kuriose veikia bendrovių VOO ir „Brutél“ nuosavi fiksuotojo ryšio tinklai, operatorių skaičius sumažės nuo trijų iki dviejų, o bendrovė „Orange“ nebedarys novatoriško ir reikšmingo konkurencinio spaudimo, ii) labai sumažės konkurencija rinkose, kuriose bendrovės

⁶⁹ Byla M.10483 - *Illumina / GRAIL (Art. 14 procedure)*. Žr.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3773.

⁷⁰ Byla M.10939 – *Illumina / GRAIL*. Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4872

⁷¹ Byla M.10663 – *Orange / VOO / Brutél*.

„Orange“, VOO ir „Brutélé“ yra artimos konkurentės, ir iii) padidės likusių operatorių veiksmų koordinavimo tikimybė vietovėse, kuriose veikia bendrovių VOO ir „Brutélé“ nuosavi fiksuotojo ryšio tinklai. Siekdama išspręsti Komisijos nurodytas konkurencijos problemas, bendrovė „Orange“ įsipareigojo konkuruojančiai bendrovei „Telenet“ bent 10 metų teikti prieigą prie esamos VOO ir „Brutélé“ fiksuotojo tinklo infrastruktūros Valonijos regione ir kai kuriose Briuselio dalyse, taip pat prie būsimo bendrovės „Orange“ šviesolaidžio iki patalpų tinklo.

2023 m. gegužės mėn. Komisija pritarė bendrovės „Microsoft“ pasiūlytiems įsipareigojimams kaip sąlygą patvirtinti bendrovės „Activision Blizzard“ įsigijimą⁷². Komisija buvo susirūpinusi, kad dėl siūlomo įsigijimo bendrovė „Microsoft“ galėtų pakenkti konkurencijai i) konsolėms ir asmeniniams kompiuteriams skirtų vaizdo žaidimų platinimo, įskaitant kelių žaidimų prenumeratos paslaugas ir debesijos žaidimų srautinio transliavimo paslaugas, srityje ir ii) asmeninių kompiuterių operacinių sistemų tiekimo srityje. Bendrovė „Microsoft“ įsipareigojo suteikti i) nemokamą licenciją EEE vartotojams, kuri jiems leistų, naudojantis bet kokiomis pasirinktomis debesijos žaidimų srautinio transliavimo paslaugomis, transliuoti visus esamus ir būsimus bendrovės „Activision Blizzard“ asmeniniams kompiuteriams ir konsolėms skirtus žaidimus, kuriems jie turi licenciją, ir ii) atitinkamą nemokamą licenciją debesijos žaidimų srautinio transliavimo paslaugų teikėjams, kad EEE gyvenantys žaidėjai galėtų transliuoti visus bendrovės „Activision Blizzard“ asmeniniams kompiuteriams ir konsolėms skirtus žaidimus. Šiais įsipareigojimais visiškai išsprendžiamos Komisijos nurodytos konkurencijos problemos. Įsipareigojimų trukmė – 10 metų, o jų vykdymą stebės nepriklausomas patikėtinis, dirbantis prižiūrint Komisijai.

Šaltinis – Europos Komisija.

⁷² Byla M.10646 – Microsoft / Activision.

2023 m. liepos mėn. Komisija su tam tikromis sąlygomis patvirtino bendrovės „Broadcom“ pasiūlymą įsigyti bendrovę „VMware“⁷³. Komisijai kėlė susirūpinimą tai, kad sandoriu gali būti ribojama konkurencija aparatinės įrangos komponentų, kurie sąveikauja su bendrovės „VMware“ virtualizavimo programine įranga, rinkoje. Siekdama išspręsti Komisijos nustatytas konkurencijos problemas, bendrovė „Broadcom“ pasiūlė keletą įsipareigojimų dėl prieigos ir sąveikos, susijusių su esamais ir būsimais konkurentais rinkoje. Atsižvelgdama į bendrovės „Broadcom“ pasiūlytus įsipareigojimus, Komisija padarė išvadą, kad dėl susijungimo konkurencijos problemų nebekils.

2023 m. liepos mėn. Komisija su tam tikromis sąlygomis patvirtino bendrovės „Advent“ pasiūlymą įsigyti bendrovę „GfK“⁷⁴. Komisijai kėlė susirūpinimą tai, kad dėl sandorio, apie kurį buvo pranešta iš pradžių, kiltų didelių konkurencijos problemų i) paklausiausių vartojimo prekių mažmeninių matavimo paslaugų rinkoje ir ii) vartotojų grupių paslaugų rinkoje. Bendrovės „Advent“ pasiūlytais įsipareigojimais pašalinamas bendrovių „NielsenIQ“ ir „GfK“ veiklos dubliavimasis Vokietijos ir Italijos vartotojų grupių paslaugų rinkose, taip pat bendrovės „NielsenIQ“ galimybė riboti konkurentų konkurencines galimybes paklausiausių vartojimo prekių mažmeninio matavimo paslaugų ir vartotojų grupių paslaugų rinkose.

2023 m. gegužės mėn. Komisija su tam tikromis sąlygomis patvirtino bendrovės MOL pasiūlymą įsigyti bendrovę „OMV Slovenija“⁷⁵. Abi bendrovės vykdo veiklą mažmeninio degalų tiekimo sektoriuje. Patvirtinimas suteiktas su sąlyga, kad bendrovė MOL parduos „Shell“ grupei 39 degalines Slovėnijoje. Komisija laikėsi nuomonės, kad parduodamas turtas yra gyvybingas verslas, kuris leis „Shell“ grupei Slovėnijos rinkoje veiksmingai konkuruoti su susijungusiu subjektu.

2023 m. birželio mėn. po nuodugnaus tyrimo nustačiusi tam tikras sąlygas, Komisija leido bendrovei „Vivendi“ įsigyti bendrovę „Lagardère“⁷⁶. Komisijai kėlė susirūpinimą tai, kad sandoris, apie kurį buvo pranešta iš pradžių, pakenktų konkurencijai atitinkamai knygų leidybos ir spaudos žurnalų sektoriuose. Siekdama išspręsti Komisijos nustatytas problemas, bendrovė „Vivendi“ pasiūlė parduoti savo leidybos verslą ir spaudos žurnalą apie garsenybes „Gala“. Komisija padarė išvadą, kad parduodamas turtas yra gyvybingas verslas, dėl kurio potencialus pirkėjas galės veiksmingai konkuruoti su susijungusiu subjektu.

2023 m. gruodžio mėn. Komisija su tam tikromis sąlygomis patvirtino siūlomą bendrovių „Chr Hansen A/S“ ir „Novozymes A/S“ susijungimą⁷⁷. Komisijai kėlė susirūpinimą tai, kad dėl sandorio būtų kilę didelių konkurencijos problemų dėl laktazės gamybos naudojant genetinio modifikavimo technologiją, nes bendrovė „Novozymes“ užėmė tvirtą padėtį rinkoje, o bendrovė „Chr Hansen“ buvo potenciali nauja rinkos dalyvė. Įsipareigojimais sukuriamą įmonę, turinti reikiamą gamybos

⁷³ Byla M.10806 – *Broadcom / VMware*.

⁷⁴ Byla M.10860 – *Advent / GfK*.

⁷⁵ Byla M.10438 – *MOL / OMV Slovenija*.

⁷⁶ Byla M.10433 – *Vivendi / Lagardère*.

⁷⁷ Byla M.11043 – *Novozymes / Christian Hansen*.

turtą bei mokslinių tyrimų ir plėtros pajėgumus, kad taptų perspektyvia konkurencinga laktazės gamintoja.

Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie skaitmeninės pertvarkos ir prie bendrosios rinkos atsparumo didinimo

Investicijos į skaitmeninę infrastruktūrą, technologijas ir paslaugas yra pagrindinis ekonomikos augimo veiksnys ne tik skaitmeniniame sektoriuje, bet ir visoje ekonomikoje. Tokios investicijos yra būtinos, kad būtų pasiekti Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje nustatyti politikos tikslai⁷⁸. Valstybės parama rizikingoms investicijoms į skaitmeninę sritį gali būti reikalinga siekiant pašalinti rinkos nepakankamumą (t. y. kai įgyvendinant tik privačias iniciatyvas investicijų lygis visuomenės požiūriu būtų per mažas).

2023 m. balandžio mėn. Komisija patvirtino 2,9 mlrd. EUR vertės Prancūzijos pagalbos priemonę, skirtą bendrovėms „STMicroelectronics“ ir „GlobalFoundries“, kurios Prancūzijoje ketina statyti naują lustų gamyklą, paremti⁷⁹. Ši priemonė sustiprins Europos tiekimo saugumą, atsparumą ir skaitmeninę nepriklausomybę puslaidininkinių technologijų srityje, atsižvelgiant į komunikate „Europos lustų aktas“⁸⁰ nustatytus tikslus.

2023 m. birželio mėn. Komisija patvirtino 680 mln. EUR vertės Ispanijos schemą, kuri buvo finansuojama EGADP lėšomis ir pagal kurią bus diegiama įranga ir infrastruktūra, skirta didelio našumo atskiroms 5G tinklams nepakankamai aptarnaujamose kaimo vietovėse⁸¹.

2023 m. lapkričio mėn. Komisija patvirtino 172 mln. EUR pagalbą (įskaitant Europos regioninės plėtros fondo paramą) fiksuotojo ryšio tinklams, užtikrinantiems ne mažesnę kaip 1 Gb/s atsisiuntimo spartą ir 150 Mb/s išsiuntimo spartą įprastomis piko sąlygomis, diegti Portugalijoje tose vietovėse, kuriose tinklai neužtikrina ne mažesnės kaip 100 Mb/s atsisiuntimo spartos įprastomis piko sąlygomis⁸².

BEISP mikroelektronikos ir ryšių technologijų srityje

2023 m. birželio mėn. Komisija patvirtino bendriems Europos interesams svarbų projektą (BEISP), kuriuo visoje vertės grandinėje remiami mikroelektronikos ir ryšių technologijų moksliniai tyrimai, inovacijos ir pirmasis pramoninis panaudojimas (IPCEI ME/CT)⁸³. Keturiolika valstybių narių⁸⁴ skirs iki

⁷⁸ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/2481, kuriuo nustatoma 2030 m. Skaitmeninio dešimtmečio politikos programa.

⁷⁹ Byla SA.102430 – *France – Project Liberty – New semiconductor manufacturing plant by STMicroelectronics and GlobalFoundries*.

⁸⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos lustų aktas“, COM(2022) 45 *final*.

⁸¹ Byla SA.104933 – *Spain – Support for 5G equipment and infrastructure*.

⁸² Byla SA.105187 – *Portugal – Deployment of fixed access networks*.

⁸³ Bylos SA.101202 (Austrija), SA.101141 (Čekija), SA.101143 (Suomija), SA.101193 (Prancūzija), SA.101129 (Vokietija), SA.101210 (Graikija), SA.101151 (Airija), SA.101186 (Italija), SA.101201 (Malta), SA.101171 (Nyderlandai), SA.101175 (Lenkija), SA.101192 (Rumunija), SA.101200 (Slovakija) ir SA.101150 (Ispanija).

⁸⁴ Airija, Austrija, Čekija, Graikija, Ispanija, Italija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Prancūzija, Rumunija, Slovakija, Suomija ir Vokietija.

8,1 mlrd. EUR viešojo finansavimo, kuris, kaip tikimasi, padės pritraukti dar 13,7 mlrd. EUR privačiųjų investicijų. Pagal IPCEI ME/CT 56 bendrovės, įskaitant MVĮ ir startuolius, įgyvendins 68 projektus. Šie projektai yra platesnės IPCEI ME/CT ekosistemos, kurią sudaro daugiau kaip 30 asocijuotųjų dalyvių, įskaitant universitetus, mokslinių tyrimų organizacijas ir bendroves, įsikūrusias dar penkiose ES valstybėse narėse⁸⁵ ir Norvegijoje, dalis. IPCEI ME/CT sudaro sąlygas skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai, nes i) kuriami novatoriški mikroelektronikos ir ryšių sprendimai ir ii) plėtojamos efektyviai energiją vartojančios ir išteklius taupančios elektronikos sistemos ir gamybos metodai. Šie projektai prisidės prie technologinės pažangos daugelyje sektorių, įskaitant ryšių (5G ir 6G), autonominio vairavimo, dirbtinio intelekto ir kvantinės kompiuterijos sektorius. Jais taip pat bus remiamos energijos gamybos ir skirstymo srityje veikiančios bendrovės ir jie bus naudojami joms vykdam žaliąją pertvarką. Planuojama, kad pirmieji produktai rinkai bus pateikti 2025 m., o visas projektas bus baigtas 2032 m. Tikimasi, kad dėl IPCEI ME/CT bus sukurta maždaug 8 700 tiesioginių ir dar daugiau netiesioginių darbo vietų.

BEISP debesijos ir tinklo paribio technologijų srityje

2023 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino BEISP, skirtą daugelio paslaugų teikėjų Europoje pažangių debesijos ir tinklo paribio kompiuterijos technologijų moksliniams tyrimams, plėtrai ir pirmajam pramoniniam panaudojimui remti (IPCEI CIS)⁸⁶. Septynios valstybės narės⁸⁷ skirs iki 1,2 mlrd. EUR viešojo finansavimo, kuris, kaip tikimasi, padės pritraukti dar 1,4 mlrd. EUR privačiųjų investicijų. Įgyvendinant šį BEISP, 19 bendrovių, įskaitant MVĮ, vykdys 19 itin novatoriškų projektų. IPCEI CIS yra pirmasis BEISP debesijos ir tinklo paribio kompiuterijos srityje. Jis susijęs su pirmosios sąveikos ir atvirai prieinamos Europos duomenų tvarkymo ekosistemos – nuo daugelio paslaugų teikėjų debesijos iki tinklo paribio kompiuterinės aplinkos – kūrimu.

4.2. Konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie žaliosios pertvarkos

Konkrencijos politika padeda įgyvendinti ES aplinkosaugos tikslus ir klimato tikslus, pavyzdžiui, ekonomikos dekarbonizavimo, iškastinio kuro pakeitimo alternatyviais degalais transporto sektoriuje ir švarių technologijų plėtros. Konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimas padeda įgyvendinti Europos žaliąjį kursą⁸⁸, nes rinkos išlieka veiksmingos, sąžiningos ir novatoriškos. Taip pat užtikrinamas laisvas išteklių, reikalingų žiedinei ekonomikai ir žaliojo kurso tikslams įgyvendinti, srautas.

Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas prisidėjo prie žaliosios pertvarkos

2023 m. Komisija toliau ėmėsi veiksmų prieš antikonkrencinį elgesį rinkoje, galintį trukdyti žaliajai pertvarkai.

2023 m. gruodžio mėn. Komisija bendrovei „Lantmännen ek för“ ir jos patronuojamajai bendrovei „Lantmännen Biorefineries AB“ (ankstesnis pavadinimas – „Lantmännen Agroetanol AB“) skyrė iš

⁸⁵ Belgija, Latvija, Portugalija, Slovėnija ir Vengrija.

⁸⁶ Bylos SA.102498 (Prancūzija), SA.102517 (Vokietija), SA.102520 (Vengrija), SA.102519 (Italija), SA.102516 (Nyderlandai), SA.102527 (Lenkija) ir SA.102514 (Ispanija).

⁸⁷ Ispanija, Italija, Lenkija, Nyderlandai, Prancūzija, Vokietija, Vengrija.

⁸⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“, COM(2019) 640 final.

viso 47,7 mln. EUR baudą už susitarimą daryti įtaką etanolio kainodaros mechanizmui Europoje⁸⁹. Sumaišytas su benzinu, etanolis gali būti naudojamas kaip variklių biodegalai. 2021 m. Komisija baigė bylą susitarimu su antruoju kartelio nariu, o 2023 m. baigė tyrimą likusio įtariamo kartelio nario atžvilgiu.

Komisija taip pat tęsė tyrimus sintetinės velėnos sektoriuje⁹⁰ ir dėl galimo susitarimo dėl eksploatuoti netinkamų lengvųjų automobilių perdirbimo⁹¹, siekdama nustatyti, ar šiuose sektoriuose veiklą vykdančios bendrovės nepažeidė ES antimonopolinių taisyklių.

Susijungimų kontrolė prisidėjo prie žaliosios pertvarkos

2023 m. Komisija ir toliau atidžiai stebėjo, kad žiedinei ekonomikai ir tvarumo tikslams pasiekti labai svarbiose rinkose būtų laikomasi susijungimų kontrolės taisyklių. Komisija stengėsi išsaugoti konkurenciją, neleisdama rinkoje susidaryti pernelyg didelei įtakai, šalindama konkurencijos ribojimo riziką ir kliūtis patekti į rinką. Tai darydama Komisija nuosekliai atsižvelgė į susijungimų tvarumo aspektus tokiuose sektoriuose, kaip atsinaujinančiųjų išteklių energija, perdirbimo infrastruktūra, dujų ir elektros energijos infrastruktūra bei e. judumo paslaugos.

2023 m. vasario mėn. Komisija su tam tikromis sąlygomis leido bendrovei „Sika“ įsigyti bendrovę MBCC⁹². Atliekant tyrimą daugiausia dėmesio buvo skiriama sandorio poveikiui sektoriaus pastangoms mažinti betono gamybos metu išmetamo anglies dioksido kiekį. Visų pirma, šalių gaminamos naujoviškos cheminės priemonės gali padėti sumažinti daug anglies dioksido išskiriančių medžiagų, pavyzdžiui, cemento, kiekį betono mišiniuose. Sandoriu, apie kurį buvo pranešta iš pradžių, būtų gerokai sumažinta konkurencija cheminių priedų ir betono priedų rinkose. Siekdama išspręsti Komisijos nustatytas problemas, bendrovė „Sika“ pasiūlė parduoti bendrovei MBCC cheminių priemonių verslą EEE, Australijoje, Kanadoje, Naujojoje Zelandijoje, Šveicarijoje, Jungtinėje Karalystėje ir JAV. Atlikus pardavimą nebeliko šalių veiklos EEE cheminių priemonių rinkose horizontaliųjų sutapimų. Komisija laikėsi nuomonės, kad šio atskiro verslo pirkejas galėtų veikti kaip gyvybinga konkurencinė jėga.

2023 m. spalio mėn. Komisija pritarė pasiūlymui, kad bendrovė „Hitachi Rail“ įsigytų bendrovės „Thales“ antžeminio transporto verslą. Sandoriui pritarta su sąlyga, kad bus visiškai įvykdyti bendrovės „Hitachi Rail“ pasiūlyti įsipareigojimai, pavyzdžiui, parduoti bendrovės „Hitachi Rail“ magistralinių linijų signalizacijos platformas Prancūzijoje ir Vokietijoje, skirtas centralizacijos, perdangų ir pakartotinės signalizacijos projektams⁹³.

⁸⁹ Byla AT.40054 – *Ethanol benchmarks*.

⁹⁰ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3133

⁹¹ Žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1765

⁹² Byla M.10560 – *Sika / MBCC*.

⁹³ Byla M.10507 – *Hitachi Rail / Ground Transportation systems business of Thales*.

Valstybės pagalbos kontrolė prisidėjo prie žaliosios pertvarkos

2023 m. Komisija patvirtino keletą valstybės pagalbos priemonių, skirtų ES žaliajai pertvarkai remti, pavyzdžiui, remti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, pramonės dekarbonizaciją ir netaršų judumą.

2023 m. sausio ir gruodžio mėn. Komisija pagal PKAAEG⁹⁴ patvirtino dvi Danijos schemas, skirtas anglies dioksido surinkimo ir saugojimo technologijų plėtrai remti^{95, 96}, kurių bendras biudžetas sudaro 1,45 mlrd. EUR. Šios priemonės padeda siekti Danijos klimato tikslų ir laikytis žaliojo kurso, visų pirma 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslo.

2023 m. vasario mėn. Komisija pagal PKAAEG patvirtino 2,08 mlrd. EUR vertės Prancūzijos priemonę, skirtą jūrų vėjo energijos gamybai remti⁹⁷. Tą patį mėnesį Komisija taip pat patvirtino 1,1 mlrd. EUR vertės Vokietijos schemą, skirtą elektrinę trauką naudojančioms vežėjams geležinkeliais remti elektros energijos kainų šuolių sąlygomis⁹⁸. Ši priemonė padės užtikrinti, kad geležinkelių sektorius išliktų konkurencingas, kartu išsaugant elektrinių geležinkelių aplinkosauginį veiksmingumą, atsižvelgiant į Komisijos darnaus ir išmanaus judumo strategijos⁹⁹ ir Europos žaliojo kurso¹⁰⁰ tikslus.

2023 m. gegužės mėn. Komisija patvirtino dvi Nyderlandų schemas, kurių bendras biudžetas sudaro maždaug 1,47 mlrd. EUR ir kuriomis siekiama sumažinti azoto iškritas gamtos saugomose teritorijose¹⁰¹.

2023 m. rugpjūčio mėn. Komisija pagal PKAAEG patvirtino 350 mln. EUR valstybės pagalbos schemą, skirtą didelės galios elektromobilių įkrovimo infrastruktūrai Vokietijos greitkeliuose diegti¹⁰².

2023 m. gruodžio mėn. Komisija pagal PKAAEG patvirtino 17,7 mlrd. EUR vertės Italijos schemą¹⁰³, pagal kurią remiama centralizuotos elektros energijos kaupimo sistemos statyba ir

⁹⁴ Komisijos komunikatas „Valstybės pagalbos klimato ir aplinkos apsaugai ir energetikai gairės“, OL C 80, 2022 2 18, p. 1.

⁹⁵ Byla SA.102777 – Denmark – State aid scheme for Carbon Capture and Storage.

⁹⁶ Byla SA.108284 – Denmark – RRF – State aid scheme for Carbon Capture and Storage.

⁹⁷ Byla SA.100269 – France – Parc éolien flottant en mer dans une zone au large du sud de la Bretagne.

⁹⁸ Byla SA.105120 – Germany – Electricity brake for rail – Temporary cost containment of electricity price increases – rail transport operators.

⁹⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Darnaus ir išmanaus judumo strategija. Europos transporto kelias į ateitį“, COM(2020) 789 final.

¹⁰⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“, COM(2019) 640 final.

¹⁰¹ Byla SA.106555 – The Netherlands – National scheme for closure of livestock husbandry units aiming at reducing nitrogen emissions, ir byla SA.106559 – The Netherlands – National cessation scheme on peak load livestock sites (LBV Plus).

¹⁰² Byla SA.105414, Germany – Aid scheme for High Power Charging infrastructure for electric vehicles along the motorways in Germany.

¹⁰³ Byla SA.104106 – Italy – Support for the development of a centralised electricity storage system in Italy.

eksploatavimas. Ši priemonė bus įgyvendinama dešimt metų ir palengvins atsinaujinančiųjų energijos išteklių integravimą į Italijos elektros energijos sistemą, taigi padės siekti žaliojo kurso tikslų.

2023 m. Komisija tiek pagal PKAAEG, tiek pagal TCTF patvirtino valstybės pagalbos priemones, kurių bendra pagalbos suma keliose valstybėse narėse (Ispanijoje, Lenkijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Čekijoje) sudaro maždaug 9 mlrd. EUR ir kurios skirtos didelių pramoninių šiltnamio efektą sukeliančių dujų teršėjų, visų pirma plieno sektoriuje, taip pat kituose energijai imliuose sektoriuose, gamybos procesams dekarbonizuoti¹⁰⁴.

2023 m. Komisija pagal TCTF 2.8 skirsnį patvirtino aštuonias nacionalines schemas, kurių bendra pagalbos suma sudaro maždaug 9 mlrd. EUR. Šiomis nacionalinėmis schemomis pagal Žaliojo kurso pramonės planą siekiama paspartinti investicijas į sektorius, kurie yra strategiškai svarbūs pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos (įskaitant baterijų, saulės baterijų plokščių, vėjo jėginių, šilumos siurblių, elektrolizerių ir anglies dioksido surinkimo ir saugojimo įrangos sektorius) Ispanijoje (2,5 mlrd. EUR)¹⁰⁵, Vengrijoje (2,4 mlrd. EUR)¹⁰⁶, Vokietijoje (3 mlrd. EUR)¹⁰⁷, Slovakijoje (1 mlrd. EUR)¹⁰⁸, Italijoje (100 mln. EUR)¹⁰⁹, Austrijoje (60 mln. EUR)¹¹⁰ ir Belgijoje (50 mln. EUR)¹¹¹.

4.3. Konkurencijos politika prisidėjo prie žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimo

ES konkurencijos politikos indėlis į inovacijas ir sąžiningumą mokėjimų srityje

2023 m. Komisija toliau stebėjo Tarpbankinių mokesčių reglamento (TMR)¹¹² taikymą. 2023 m. gruodžio mėn. buvo baigtas tyrimas dėl naujų pokyčių kortele grindžiamų mokėjimų rinkose, visų pirma susijusių su TMR taikymu. Be to, 2023 m. birželio mėn. Komisija paskelbė atvirą konkursą atlikti tyrimą dėl konkurencijos internetinių mokėjimų paslaugų srityje.

¹⁰⁴ Byla SA.104904 – Spain – ArcelorMittal Spain (Gijon), byla SA.105006 – Poland - RRF-Aid to LOTOS Green H2 Sp. z o.o., byla SA.104897 – Belgium - Project ArcelorMittal (Ghent), byla SA.104903 – France – ArcelorMittal France, byla SA.105244 – Germany – Aid to ThyssenKrupp for project tkH2Steel, byla SA.104686 – Czechia – TCTF: Modernisation Fund – Programme ENERG ETS.

¹⁰⁵ Byla SA.107094, Spain - RRF – TCTF - Integrated action line on the industrial value chain – Batteries; byla SA.108653, Spain. RRF – TCTF – Scheme for projects of equipment necessary for the transition towards a net-zero economy.

¹⁰⁶ Byla SA.107689, Hungary –TCTF – Scheme for accelerated investments in sectors strategic for the transition towards a net-zero economy.

¹⁰⁷ Byla SA.108068, Germany – TCTF – Aid to support the transition to a net-zero economy.

¹⁰⁸ Byla SA.109989, Slovakia – TCTF – State aid scheme for providing Extraordinary Investment Aid in sectors strategic for the transition to a net-zero economy.

¹⁰⁹ Byla SA.108953, Italy – TCTF – RRF – Investment aid scheme for the production of electrolyzers.

¹¹⁰ Byla SA.109170, Austria – TCTF – Scheme for accelerated investments in sectors strategic for the transition towards a net-zero economy.

¹¹¹ Byla SA.109169, Belgium – RRF-TCTF: Decarbonisation of Walloon companies - Enhancing investments in value chains linked to the energy transition.

¹¹² 2015 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/751 dėl tarpbankinių mokesčių už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas, OL L 123, 2015 5 19, p. 1.

Konkurencijos GD taip pat prisidėjo prie Komisijos darbo, susijusio su reglamentavimo iniciatyvomis, kuriomis siekiama sukurti žmonėms tarnaujančią ekonomiką, derindamas jas su konkurencijos politikos principais. Ši darbo kryptis apėmė Komisijos pasiūlymus dėl skaitmeninio euro, prieigos prie finansinių duomenų sistemos reglamento (atvirieji finansai) ir mokėjimų (atviroji bankininkystė – Antrosios mokėjimo paslaugų direktyvos peržiūra).

Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas finansinių paslaugų ir draudimo sektoriuose

2023 m. Komisija tęsė tyrimą dėl bendrovės „Apple“ veiksmų, susijusių su mokėjimų mobiliuoju telefonu paslaugomis. 2022 m. paskelbtame prieštaravimo pareiškime¹¹³ Komisija preliminariai nustatė, kad bendrovė „Apple“ riboja konkurenciją piktnaudžiaudama savo dominuojančia padėtimi mobiliųjų piniginių rinkoje „iOS“ įrenginiuose, apribodama prieigą prie „iPhone“ telefonuose esančios keitimosi duomenimis trumpu atstumu technologijos (NFC) funkcijos, skirtos mokėjimams parduotuvėse, kad būtų naudojama paslauga „Apple Pay“.

2023 m. lapkričio mėn. Komisija skyrė baudas kartelio, susijusio su prekyba tam tikromis eurais išreikštomis obligacijomis, nariams¹¹⁴.

Kelionių sveikatos draudimo paslaugų srityje Komisija tyrė įtariamą Čekijos konkurencijos teisės pažeidimą. Čekijos priimti teisės aktai, kuriais valstybinei įmonei suteikiama išimtinė teisė vykdyti veiklą užsieniečiams teikiamų kelionių sveikatos draudimo paslaugų rinkoje Čekijoje, galėjo būti SESV 102 straipsnio kartu su SESV 106 straipsniu pažeidimas. Dėl valstybės suteiktos išimtinės teisės rinkoje negalėjo veikti konkuruojantys draudimo paslaugų teikėjai. Konkurencijos GD tyrimas buvo glaudžiai koordinuojamas su lygiagrečiu Finansinio stabilumo, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų sąjungos GD (FISMA GD) tyrimu. 2023 m. liepos mėn. Komisija Čekijai pateikė oficialų pranešimą, kuriame padarė išvadą, kad Čekijos teisė pažeidžia SESV 56 straipsnį ir direktyvą „Mokumas II“¹¹⁵. Po Komisijos įsikišimo Čekija iš dalies pakeitė teisės aktus, panaikindama valstybinės įmonės išimtinę teisę.

Transporto priemonių draudimo srityje, 2022 m. priėmus Komisijos sprendimą dėl prieigos prie bendrovės „Insurance Ireland“ administruojamos dalijimosi duomenimis sistemos sąlygų, Komisija toliau stebėjo, kaip bendrovė „Insurance Ireland“ laikosi prisiimtų privalomų įsipareigojimų¹¹⁶. Dėl šių įsipareigojimų naujoms bendrovėms buvo suteikta prieiga prie bendrovės „Insurance Ireland“ ir dalijimosi duomenimis sistemos. Įsipareigojimai toliau taikomi iki 2032 m.

Susijungimų teisės aktų vykdymo užtikrinimas finansinių paslaugų sektoriuje

2023 m. Komisija peržiūrėjo susijungimus įvairiose finansinių paslaugų rinkose, įskaitant bankininkystės, draudimo, mokėjimo paslaugų ir kitų specializuotų finansinių paslaugų rinkas.

¹¹³ Byla AT.40452 – *Mobile Payments*, žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2764.

¹¹⁴ Byla AT.40512 – *Euro-denominated bonds (EDB)*.

¹¹⁵ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (nauja redakcija), OL L 335, 2009 12 17, p. 1.

¹¹⁶ Byla AT.40511 – *Insurance Ireland – Insurance claims database and conditions of access*.

2023 m. gegužės 25 d. Europos Komisija besąlygiškai pritarė bendrovių „Credit Suisse“ ir UBS susijungimui¹¹⁷. Komisija nustatė, kad susijungimas labai nesumažins konkurencijos rinkose, kuriose šalių vykdoma veikla ES sutampa. Dėl finansinių sunkumų, su kuriais susidūrė bendrovė „Credit Suisse“, Komisija nusprendė susijungiančioms įmonėms taikyti išimtį, leidžiančią nukrypti nuo neveikimo pareigos, ir leido bendrovei UBS įgyvendinti tam tikras priemones, įskaitant sandorio užbaigimą.

2023 m. Komisija toliau stebėjo finansinių paslaugų sektoriaus įmonių susijungimus siekdama nustatyti sandorius, dėl kurių gali reikėti kreiptis į Komisiją pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 (ES susijungimų reglamentas)¹¹⁸ 22 straipsnį. 2023 m. rugpjūčio mėn. Komisija priėmė trijų valstybių narių ir vienos ELPA valstybės prašymus įvertinti bendrovės „European Energy Exchange AG“ siūlomą „Nasdaq“ Europos elektros energijos prekybos ir tarpuskaitos verslo įsigijimą. Komisija laikėsi nuomonės, kad siūlomas susijungimas atitinka ES susijungimų reglamento 22 straipsnyje nustatytus bylos perdavimo kriterijus. Visų pirma, sandoriu buvo sujungiami vieninteliai du paslaugų, palengvinančių prekybą biržoje ir vėlesnę Šiaurės šalių elektros energijos sutarčių tarpuskaitą, teikėjai. Komisijos tyrimas tebevyksta¹¹⁹.

Valstybės pagalbos taisyklių laikymosi užtikrinimas finansinių paslaugų sektoriuje

2023 m. lapkričio mėn. Komisija patvirtino 2022 m. patvirtintų paramos priemonių, skirtų „Getin Noble Bank“, vieno iš dešimties didžiausių Lenkijos bankų, pertvarkymui, pakeitimą. Iš dalies pakeista paramos priemone buvo sudarytos palankesnės sąlygos parduoti laikiną banką, įsteigtą vykdant pertvarkymą. Priemonėmis taip pat buvo siekiama kuo labiau padidinti Lenkijos pertvarkymo fondo susigrąžinamąją vertę, nuo banko atskiriant sumažėjusios vertės turto portfelį¹²⁰.

Be to, Komisija pratęsė tam tikras esamas schemas, pagal kurias valstybės narės gali subsidijuoti sunkumų patiriančių bankų restruktūrizavimą arba tvarkingą pasitraukimą iš rinkos. Komisija leido Lenkijai pratęsti kredito unijų likvidavimo schemas (taikomos nuo 2014 m. vasario mėn.)¹²¹ ir kooperatinių bei mažųjų komercinių bankų pertvarkymo schemas (taikomos nuo 2016 m. gruodžio mėn.)¹²² galiojimą. Komisija leido Airijai du kartus pratęsti kredito unijų restruktūrizavimo schemas (taikomos nuo 2014 m. spalio mėn.)¹²³ ir kredito unijų tvarkingo likvidavimo schemas (taikomos nuo

¹¹⁷ Byla M.11111 – *UBS / Credit Suisse*.

¹¹⁸ 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas), OL L 24, 2004 1 29, p. 1.

¹¹⁹ Byla M.11241 – *EEX / NASDAQ POWER*.

¹²⁰ Byla SA.109418, *Poland – Amendment to the liquidation aid to Getin Noble S.A. in resolution (SA.100687)*.

¹²¹ Byla SA.108852 – *Poland – Thirteenth prolongation of the Credit Unions Orderly Liquidation Scheme*.

¹²² Byla SA.108989 – *Poland - Eighth prolongation of the resolution scheme for cooperative banks and small commercial banks and amendment of the offered commitments*.

¹²³ Byla SA.106983 – *Ireland - 17th Prolongation of the Restructuring and Stabilisation Scheme for the Credit Union Sector*; byla SA.109639 – *Ireland – 18th Prolongation of the Restructuring and Stabilisation Scheme for the Credit Union Sector*.

2011 m. gruodžio mėn.)¹²⁴ galiojimą. Komisija patvirtino antrą kartą atnaujintą Danijos mažųjų bankų likvidavimo schemą¹²⁵.

2023 m. lapkričio mėn. Komisija patvirtino, kad Graikijoje vėl bus pradėta taikyti turto apsaugos schema „Hercules“¹²⁶. Ši schema bus taikoma iki 2024 m. pabaigos ir padės bankams neveiksnias paskolas pakeisti vertybiniais popieriais ir perkelti jas iš savo balansų.

2023 m. rugsėjo 21 d. Komisija priėmė naują sprendimą dėl ankstesnių FITD (indėlių garantijų sistemos) priemonių, skirtų bankui „Banca Tercas“ paremti¹²⁷. Šis naujas sprendimas priimtas po to, kai Teisingumo Teismas¹²⁸ panaikino 2015 m. Komisijos sprendimą¹²⁹. Savo naujame sprendime Komisija padarė išvadą, kad bankui „Banca Tercas“ suteikta FITD parama nebuvo priskirtina Italijai, todėl tai nebuvo neteisėta valstybės pagalba.

Valstybės pagalba draudimo sektoriuje

2023 m. vasario mėn. Komisija patvirtino 1,5 mlrd. EUR vertės Prancūzijos valstybinį fondą, įsteigtą siekiant apsaugoti keliautojus kelionių organizatorių nemokumo atveju¹³⁰. Fondas užtikrins, kad vartotojai būtų tinkamai apsaugoti nepaisant to, kad kartais privačių draudimo paslaugų teikėjų siūloma draudimo apsauga yra nepakankama, atsižvelgiant į didžiulį COVID-19 pandemijos poveikį turizmo sektoriui.

Valstybės pagalba valstybės garantijų srityje

2023 m. Komisija priėmė du sprendimus dėl Slovakijos¹³¹ ir Danijos¹³² pagal Pranešimą dėl garantijų¹³³. Šiuose sprendimuose Komisija patvirtino metodikas, naudojamus rinkos sąlygas atitinkančioms garantijų priemokoms nustatyti. Šios priemokos naudojamos kaip atskaitos taškas apskaičiuojant valstybės pagalbos elementą, įtrauktą į valstybės garantijas.

¹²⁴ Byla SA.107306 – Ireland - 19th prolongation of the Credit Union Resolution Scheme 2023-2024.

¹²⁵ Byla SA.106526 – Denmark – Prolongation of the second re-introduction of the winding-up scheme for small banks.

¹²⁶ Byla SA.109365 – Greece - Re-introduction of the Hercules Scheme.

¹²⁷ Byla SA.39451 – Italy – Banca Tercas.

¹²⁸ 2021 m. kovo 2 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Europos Komisija / Italijos Respublika ir kiti*, C-425/19 P, EU:C:2021:154.

¹²⁹ Byla SA.39451 – Italy – Banca Tercas.

¹³⁰ SA.104022 – France - State guarantee fund for travel operators.

¹³¹ Byla SA.109147 – Slovakia - Calculation of aid elements in the provision of guarantees to SMEs.

¹³² Byla SA.109413 – Denmark - Prolongation and amendment of calculation method for Danish guarantee scheme (SA.60070).

¹³³ Komisijos pranešimas dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo garantijomis suteikiamai valstybės pagalbai, OL C 155, 2008 6 20, p. 10.

5. Pradėjo veikti naujos papildomos bendrosios rinkos priemonės

5.1. Skaitmeninių rinkų aktas

Skaitmeninių rinkų aktas (SRA)¹³⁴ – tai vidaus rinkos teisės aktas, kuriuo visoje ES suderinamos vadinamųjų prieigos valdytojų pareigos. Šis aktas pradėtas visapusiškai taikyti 2023 m. gegužės mėn. SRA siekiama užtikrinti, kad skaitmeninės rinkos būtų konkurencingesnės ir būtų nutraukti nesąžiningi bendrovių, kurios veikia kaip interneto platformų ekonomikos prieigos valdytojai, veiksmai. Prieigos valdytojas gali veikti kaip faktinis privatus taisyklių kūrėjas, veikiantis kaip sąsaja tarp verslo klientų ir galutinių naudotojų, todėl jis gali imtis nesąžiningų veiksmų ir mažinti rinkos konkurencingumą.

Kai internetinė skaitmeninė platforma atitinka SRA nustatytas ribas ir kriterijus, apie ją turi būti pranešta Komisijai, kad jai būtų suteiktas prieigos valdytojos statusas¹³⁵. Bendrovės, kurioms oficialiai suteiktas prieigos valdytojos statusas, turi vykdyti tame reglamente nustatytas pareigas¹³⁶. 2023 m. balandžio mėn. Komisija priėmė įgyvendinimo taisykles, kuriomis nustatė, kaip pagal SRA bus vykdomos tam tikros procedūros¹³⁷.

2023 m. rugsėjo mėn. Komisija prieigos valdytojo statusą suteikė šešioms bendrovėms: „Alphabet“¹³⁸, „Amazon“¹³⁹, „Apple“¹⁴⁰, „ByteDance“¹⁴¹, „Meta“¹⁴² ir „Microsoft“¹⁴³. Iš viso buvo

¹³⁴ 2022 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (Skaitmeninių rinkų aktas), OL L 265, 2022 10 12, p. 1.

¹³⁵ Pagal SRA laikoma, kad internetinė skaitmeninė platforma daro reikšmingą poveikį bendrajai rinkai, jei ji atitinka visus toliau nurodytus kriterijus: 1) bendrovė, kuri laikoma prieigos valdytoja, apyvarta visoje ES turi būti ne mažesnė nei 7,5 mlrd. EUR, jos vidutinė rinkos kapitalizacija turi viršyti 75 mlrd. EUR ir ji turi teikti tas pačias pagrindines platformos paslaugas bent trijose valstybėse narėse; 2) bendrovė, kuri laikoma prieigos valdytoja, turi teikti platformos paslaugą, veikiančią kaip sąsaja, kuria naudodamiesi verslo klientai gali pasiekti galutinius naudotojus, ir ja per mėnesį turi naudotis ne mažiau nei 45 mln. aktyvių galutinių naudotojų, o kasmet – ne mažiau nei 10 000 aktyvių verslo klientų; 3) bendrovė, kuri laikoma prieigos valdytoja, pastaruosius trejus metus turi užimti įsitvirtinusios ir ilgalaikės rinkos dalyvės poziciją.

¹³⁶ Pavyzdžiui, bendrovės, pagal Skaitmeninių rinkų aktą paskirtos prieigos valdytojomis, privalo: leisti trečiųjų šalių sąveiką su pačios prieigos valdytojos paslaugomis tam tikrais konkrečiais atvejais; leisti savo verslo klientams susipažinti su duomenimis, kuriuos jie sukuria naudodamiesi platforma; suteikti platformoje reklamą skelbiančioms įmonėms priemones ir informaciją, kurios būtinos siekiant patikrinti prieigos valdytojo skelbiamą reklamą; leisti verslo klientams reklamuoti savo pasiūlymus ir sudaryti sutartis su klientais nesinaudojant prieigos valdytojos platforma. Bendrovėms, kurioms suteiktas prieigos valdytojos statusas, pavyzdžiui, draudžiama savo produktus ir paslaugas reitinguoti palankiau nei panašius produktus ir paslaugas ar trečiųjų šalių siūlomus produktus; jos nebegali neleisti vartotojams jungtis prie įmonių nesinaudojant jų platforma; jos nebegali neleisti naudotojams pašalinti iš anksto įdiegtos programinės įrangos ar programėlės arba be sutikimo sekti galutinius naudotojus, kai jie nesinaudoja pagrindine platformos paslauga, tikslinės reklamos tikslais.

¹³⁷ 2023 m. balandžio 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2023/814 dėl Komisijos pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/1925 vykdomos tam tikros procedūros išsamios tvarkos, OL L 102, 2023 4 17, p. 6.

¹³⁸ Byla DMA.100011 - Alphabet – OIS Verticals; byla DMA.100002 - Alphabet – OIS AppStores; byla DMA.100004 - Alphabet – Online search engines; byla DMA.100005 - Alphabet – Video sharing; byla DMA.100006 - Alphabet – Number independent interpersonal communication services; byla DMA.100009 -

nustatytos 22 šių prieigos valdytojų teikiamos pagrindinės platformos paslaugos¹⁴⁴. Dėl trijų pagrindinių platformos paslaugų („Gmail“, „Outlook.com“ ir „Samsung Internet Browser“) Komisija padarė išvadą, kad, nors jos ir atitinka SRA nustatytas kiekybines ribas, kad jas būtų galima laikyti prieigos valdytojomis, bendrovės „Alphabet“, „Microsoft“ ir „Samsung“ pateikė pakankamai pagrįstų argumentų, įrodančių, kad šios paslaugos nėra laikomos jų atitinkamų pagrindinių platformos paslaugų sąsajomis.

Be šio statuso suteikimo, 2023 m. rugsėjo mėn. Komisija pradėjo keturis rinkos tyrimus, kad papildomai įvertintų bendrovių „Microsoft“ ir „Apple“ pareiškimus, kuriuose teigiama, kad kai kurios jų pagrindinės platformos paslaugos, nors ir atitinka ribas, nėra sąsajos. Bendrovės „Microsoft“ atveju šios platformos yra „Bing“, „Edge“ ir „Microsoft Advertising“, o bendrovės „Apple“ atveju – „iMessage“. Šiais tyrimais siekiama nustatyti, ar bendrovėms „Microsoft“ ir „Apple“ šių paslaugų atžvilgiu turėtų būti suteiktas prieigos valdytojų statusas. Šiais tyrimais siekiama nustatyti, ar šioms paslaugoms turėtų būti suteiktas prieigos valdytojų statusas. Tyrimai turėtų būti baigti iki 2024 m. vasario mėn. Be to, Komisija pradėjo rinkos tyrimą, siekdamą papildomai įvertinti, ar bendrovei „Apple“ jos operacinės sistemos „iPadOS“ atžvilgiu turėtų būti suteiktas prieigos valdytojos statusas, nors ji neatitinka nustatytų ribų. Šis tyrimas turėtų būti baigtas iki 2024 m. rugsėjo mėn.

Po statuso suteikimo prieigos valdytojai iki 2024 m. kovo mėn. turi atitikti visus reikalavimus pagal SRA nustatytą privalomų ir draudžiamų veiksmų sąrašą. Tačiau kai kurie įpareigojimai pradėti taikyti nuo statuso suteikimo momento, pavyzdžiui, įpareigojimas informuoti Komisiją apie numatomus įsigijimus. Iki 2024 m. kovo mėn. prieigos valdytojai turi pateikti išsamias atitikties ataskaitas, kuriose būtų nurodyta, kaip jie vykdo SRA nustatytas pareigas. Už įpareigojimų nevykdymą Komisija gali skirti baudas, sudarančias iki 10 proc. bendrovės pasaulinės apyvartos. Be to, nuolat reikalavimų nesilaikančioms bendrovėms gali būti skiriamos didesnės baudos ir taikomos proporcingos elgesio arba struktūrinės taisomosios priemonės.

2023 m. lapkričio mėn. trys prieigos valdytojai apskundė jiems pagal SRA suteiktą statusą. Bendrovė „ByteDance“ Bendrajam Teismui apskundė Komisijos sprendimą suteikti jai prieigos valdytojos statusą jos internetinio socialinio tinklo paslaugos „TikTok“ atžvilgiu¹⁴⁵. Bendrovė tvirtina, kad

Alphabet – Operating systems; byla DMA.100008 - Alphabet – Web browsers; byla DMA.100010 - Alphabet – Online advertising services.

¹³⁹ Byla DMA.100018 – Amazon – Online intermediation services – marketplaces; byla DMA.100016 – Amazon, Online advertising services.

¹⁴⁰ Byla DMA.100013 – Apple – Online intermediation services – app stores; byla DMA.100025 – Apple – operating systems; byla DMA.100027 – Apple – web browsers.

¹⁴¹ Byla DMA.100040 – ByteDance – Online social networking services.

¹⁴² Byla DMA.100020 – Meta – Online Social networking services; byla DMA.100024 – Meta – Number independent interpersonal communication services; byla DMA.100035 – Meta – Online Advertising services; byla DMA.100044 – Meta – Online intermediation services – Marketplace.

¹⁴³ Byla DMA.100017 – Microsoft – online social networking services; byla DMA.100023 – Microsoft – number-independent interpersonal communications services; byla DMA.100026 – Microsoft – operating systems.

¹⁴⁴ Nekonfidencialios Komisijos sprendimų versijos skelbiamos Komisijos SRA puslapyje, žr. <https://digital-markets-act-cases.ec.europa.eu/gatekeepers>.

¹⁴⁵ Byla T-1077/23 – Bytedance / Komisija.

„TikTok“ platforma veikia ne kaip sąsaja, o veikiau kaip konkurentas skaitmeninėje erdvėje. Be to, 2023 m. gruodžio mėn. bendrovė „ByteDance“ pateikė prašymą Bendrajam Teismui taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Bendrovė „Apple“ pateikė skundą Bendrajam Teismui, kuriame tvirtino, kad Komisija neturėjo jai suteikti prieigos valdytojos statuso jos internetinės tarpininkavimo paslaugos „App Store“ atžvilgiu¹⁴⁶. Be to, bendrovė „Apple“ apskundė Komisijos sprendimą pradėti rinkos tyrimą dėl jos paslaugos „iMessage“¹⁴⁷. Galiausiai bendrovė „Meta“ kreipėsi į Bendrąjį Teismą prašydama paaiškinti statuso suteikimą paslaugų „Messenger“ ir „Marketplace“ atžvilgiu¹⁴⁸.

Komisija (vadovaujant Konkurencijos GD ir Ryšių tinklų, turinio ir technologijų GD) yra pagrindinė SRA vykdymą užtikrinanti institucija, tačiau pagal SRA 37 ir 38 straipsnius ji glaudžiai bendradarbiauja su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis, priklausančiomis Europos konkurencijos tinklui (EKT). SRA taisyklės nedaro poveikio nei ES konkurencijos taisyklių, nei nacionalinių konkurencijos taisyklių dėl vienašališko elgesio laikymosi užtikrinimui.

5.2. Užsienio subsidijų reglamentas

Reglamentu dėl užsienio subsidijų, iškraipiančių vidaus rinką (USR),¹⁴⁹ užpildoma reglamentavimo spraga, nes juo sprendžiama užsienio subsidijų, kurios iškraipo konkurenciją bendrojoje rinkoje, problema. ES valstybių narių teikiamai valstybės pagalbai taikomos ES valstybės pagalbos taisyklės, o ES nepriklausančių šalių teikiamos subsidijos atskiroms ES bendrojoje rinkoje veikiančioms įmonėms iki USR įsigaliojimo nebuvo tikrinamos. USR įsigaliojo 2023 m. sausio mėn., buvo pradėtas taikyti 2023 m. liepos mėn., o pareiga pranešti¹⁵⁰ taikoma nuo 2023 m. spalio mėn. 2023 m. liepos mėn. Komisija priėmė USR įgyvendinimo reglamentą¹⁵¹. Dabar Komisija gali tirti ir, prirėkus, ištaisyti iškraipiamąjį užsienio valstybės paramos poveikį. Tai apima įgaliojimus pradėti tyrimus savo iniciatyva, jei yra požymių, kad užsienio subsidija iškraipo ES bendrąją rinką.

Kol Komisija atlieka tyrimą, susijungimas, apie kurį pranešta, negali būti užbaigtas, o su konkurso dalyviu, dėl kurio atliekamas tyrimas, negali būti sudaryta viešojo pirkimo sutartis. Už šio įpareigojimo nevykdymą Komisija gali skirti baudas, sudarančias iki 10 proc. bendrovės metinės

¹⁴⁶ Byla T-1080/23 – *Apple / Komisija - Gatekeeper Designation and iMessage Classification*.

¹⁴⁷ Byla T-1079/23 – *Apple / Komisija – iMessage Market Investigation*.

¹⁴⁸ Byla T-1078/23 – *Meta Platforms / Komisija*.

¹⁴⁹ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2560 dėl vidaus rinką iškraipiančių užsienio subsidijų, OL L 330, 2022 12 23, p. 1.

¹⁵⁰ Pagal užsienio subsidijų reglamentą, apie koncentracijas būtina pranešti, kai įsigyjamoji įmonė, viena iš susijungiančių šalių arba bendroji įmonė yra įsisteigusi ES ir jos apyvarta ES siekia bent 500 mln. EUR ir kai sandorio šalys per pastaruosius trejus metus kartu gavo bent 50 mln. EUR bendrą užsienio finansinių įnašų sumą. Apie viešųjų pirkimų procedūras būtina pranešti Komisijai, jei numatoma sutarties vertė yra ne mažesnė kaip 250 mln. EUR, o atitinkamas pasiūlymas apima bendrą užsienio finansinį įnašą, kurio dydis per pastaruosius trejus metus yra ne mažiau kaip 4 mln. EUR kiekvienos trečiosios valstybės atveju.

¹⁵¹ 2023 m. liepos 10 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2023/1441 dėl Komisijos pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/2560 dėl vidaus rinką iškraipiančių užsienio subsidijų vykdomos procedūros išsamios tvarkos, OL L 177, 2023 7 12, p. 1. Įgyvendinimo reglamente aptariami procedūriniai aspektai ir pateikiamos pranešimo apie susijungimo sandorius, susijusius su užsienio finansiniais įnašais, ir apie užsienio finansinius įnašus viešųjų pirkimų procedūrose formos.

apyvartos. Komisija taip pat gali uždrausti užbaigti subsidijuojamą susijungimą arba uždrausti su subsidijuojamu konkurso dalyviu sudaryti viešojo pirkimo sutartį.

2023 m. liepos mėn. pradėjus taikyti USR, Komisija gavo įmonių pareiškimų dėl USR taikymo. Nuo 2023 m. spalio 12 d., kai buvo pradėta taikyti pareiga pranešti, Konkurencijos GD pradėjo diskusijas iki pranešimo pateikimo dėl 41 atvejo ir gavo 11 pranešimų apie susijungimus pagal USR¹⁵².

Šaltinis – Europos Komisija.

¹⁵² Dėl Užsienio subsidijų reglamento vykdymo užtikrinimo, kai viešųjų pirkimų procedūrose pateikiami užsienio finansiniai įnašai, žr. https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/foreign-subsidies-regulation_en.

6. Valstybės pagalbos politikos poveikis bendrosios rinkos vientisumui ir ES konkurencingumui pasaulyje

- Europos modelis grindžiamas stipria socialine rinkos ekonomika, užtikrinančia integracinę ekonominę gerovę, pagrįstą tvariu augimu, sąžininga konkurencija, atvira prekyba ir ekonominiu saugumu. Bendroji rinka yra ES konkurencingumo pagrindas, todėl Komisija stengiasi užtikrinti vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje ir visame pasaulyje.
- Todėl, vykdant šiuos įgaliojimus, buvo nuodugniai peržiūrėtos valstybės pagalbos taisyklės, siekiant užtikrinti, kad jos būtų tinkamos žaliajai ir skaitmeninei pertvarai ir padėtų kurti konkurencingą ir atsparią ES ekonomiką. Taisyklės prireikus buvo atnaujintos ir jomis valstybėms narėms suteikiamos veiksmingos priemonės, kuriomis jos gali patenkinti valstybės investicijų poreikius, susijusius su svarbiausiais prioritetais, pavyzdžiui, aplinkos apsauga ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, regionine sanglauda, proveržio inovacijomis, taip pat gamybos pajėgumais strateginiuose sektoriuose, visų pirma siekiant pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Iš naujausių turimų duomenų matyti, kad 2022 m. valstybės narės išmokėjo 112 mlrd. EUR (su krize nesusijusios) valstybės pagalbos, o tai atitinka 0,7 proc. ES BVP.
- Dėl precedento neturinčių krizių, kurias sukėlė COVID-19 pandemija ir Rusijos invazija į Ukrainą, Komisija privalėjo labai lanksčiai naudotis valstybės pagalbos priemonėmis, visų pirma priimdama tikslines ir laikinas taisykles, kad valstybės narės galėtų sumažinti krizių poveikį ES ekonomikai, kartu nustatydama apsaugos priemones bendrajai rinkai apsaugoti.
- Iš faktinio COVID-19 laikinosios sistemos (kurios visiškai atsisakyta) įgyvendinimo duomenų ir analizės matyti, kad kiekvienos valstybės narės suteikta valstybės pagalba buvo gerokai mažesnė už patvirtintas sumas (maždaug 30 proc.) ir iš esmės atitiko valstybės narės per krizę patirtą ekonominę žalą, išreikštą BVP nuostoliais.
- Iš naujausių turimų duomenų matyti, kad 2022 m. ir 2023 m. pirmąjį pusmetį valstybės narės, siekdamos apriboti Rusijos invazijos į Ukrainą ekonominį poveikį, suteikė 141 mlrd. EUR pagalbos krizės sąlygomis, o tai atitinka 0,6 proc. to laikotarpio ES BVP. Iš šiuo metu turimų duomenų matyti, kad valstybės narės skyrė mažiau nei 20 proc. patvirtintų sumų. Tarp valstybių narių esama išlaidų skirtumų, kurie iš dalies tikriausiai atspindi skirtingą fiskalinį pajėgumą, tačiau juos iš dalies galima paaiškinti ir skirtingu energetikos krizės poveikiu bei valstybių ekonomikos dydžiu.
- Galiausiai, siekiant paspartinti perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir sumažinti riziką, kad naujos investicijos į sektorius, kurie yra strategiškai svarbūs perėjimui prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, dėl subsidijų gali būti nukreiptos už ES ribų į trečiąsias valstybes, priemonių rinkinys naudingas papildytas Laikinosios valstybės pagalbos krizės (ir pereinamojo laikotarpio) sąlygomis sistemos (TCTF) 86 punktu. Šia nuostata leidžiama teikti individualią pagalbą, neviršijančią subsidijos, kurią pagalbos gavėjas galėtų gauti už lygiavertę investiciją trečiosios valstybės jurisdikcijoje, esančioje už EEE ribų, arba sumos, kurios reikia siekiant paskatinti bendrovę investuoti EEE (vadinamasis finansavimo trūkumas), atsižvelgiant į tai, kuri suma yra mažesnė.
- Komisija nuolat stengiasi užtikrinti, kad valstybės pagalbos taisyklės ir toliau atitiktų savo paskirtį, ir stebi pagalbos priemonių įgyvendinimą, kad būtų galima tikslingai teikti valstybės

paramą ES prioritetams ir ilgalaikiam konkurencingumui, taip pat laikinas priemones krizėms įveikti, kartu ribojant nepagrįstą konkurencijos iškreipimą bendrojoje rinkoje.

Siekiant apsaugoti sąžiningą ir tinkamą bendrosios rinkos veikimą, SESV apskritai draudžiama valstybių narių teikiama valstybės pagalba, kuri iškraipo arba gali iškreipyti konkurenciją. Valstybės pagalbos kontrole užtikrinama, kad bendrovių konkurencija vyktų pagal jų pranašumus, o ne pagal valstybės paramos dydį, taip išvengiant varžybų dėl subsidijų ir palankesnių sąlygų sudarymo bendrovėms iš labiau pasiturinčių valstybių narių. Kartu tam tikromis aplinkybėmis valstybės kišimasis gali būti būtinas gerai veikiančiai ir teisingai ekonomikai užtikrinti. Todėl SESV paliekama daug galimybių valstybės pagalba remti politikos tikslus, jei ji būtina, proporcinga ir tinkama tiems tikslams pasiekti ir nepagrįstai neiškraipo konkurencijos bendrojoje rinkoje. Valstybės pagalbos kontrolė, kurią vykdant daugiausia dėmesio skiriama teisėtai bei veiksmingai pagalbai ir vengiama pernelyg didelių kompensacijų, taip pat leidžia kuo geriau panaudoti ribotus valstybinius išteklius.

2023 m. spalio mėn. Europos Vadovų Taryba priminė savo prašymą, kad Komisija pateiktų Tarybai ataskaitą dėl dabartinės valstybės pagalbos politikos poveikio bendrosios rinkos vientisumui, taip pat ES konkurencingumui pasaulyje. Iš tiesų, vertinant valstybės pagalbos politikos poveikį, labai svarbu atsižvelgti į dvigubą uždavinį, kurį reikia spręsti vidaus ir išorės požiūriu. Valstybės pagalbos kontrolė turi atlikti funkciją užtikrinti, kad būtų išvengta nepagrįsto konkurencijos iškreipimo bendrojoje rinkoje, ir kartu sudaryti sąlygas ES ekonomikai išlikti inovacijų priešakyje bei imtis iniciatyvos įgyvendinant dvejopą pertvarką dabartinėmis sudėtingomis geopolitinėmis sąlygomis.

Komisija reguliariai ir nuolat renka duomenis apie valstybių narių įgyvendinamas valstybės pagalbos priemones, kad galėtų stebėti jų poveikį:

- pirma, Komisija rengia metinę **valstybės pagalbos rezultatų suvestinę**, pagrįstą valstybių narių pateiktais duomenimis¹⁵³ apie jų išlaidas (t. y. išmokėtas sumas) pagal patvirtintas pagalbos priemones, įskaitant kiekybinį išlaidų pagalbos elemento, t. y. pagalbą suteikto pranašumo, įvertinimą¹⁵⁴. Naujausi duomenys apima 2022 m.;
- antra, atsižvelgdama į tai, kad per pastarąsias krizes, t. y. kilus COVID-19 pandemijai ir reaguojant į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, buvo išmokėtos didelės pagalbos sumos, Komisija išimties tvarka pradėjo **periodinius tyrimus, kad laiku surinktų informaciją apie valstybių narių faktiškai suteiktą pagalbą** (t. y. sumas, kurias bendrovė gali gauti teisiškai, nors pagalba gali būti išmokama ir vėliau) pagal patvirtintas krizės priemones. Naujausias tyrimas apima laikotarpį nuo 2022 m. iki 2023 m. birželio mėn. pabaigos. Nors teikdamos metines ataskaitas valstybės narės taip pat turi pateikti kiekybinį pagalbos elementų

¹⁵³ Informacija grindžiama valstybių narių metinėmis ataskaitomis pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004 6 straipsnio 1 dalį. Už duomenų tikslumą atsakingos valstybės narės.

¹⁵⁴ Pagalbos elementą lemia pagalbos forma. Dotacijų atveju pagalbos gavėjui perduotas pranašumas paprastai atitinka biudžeto išlaidas. Kitų pagalbos priemonių atveju pagalbos gavėjo įgytas pranašumas ir valdžios sektoriaus išlaidos gali skirtis. Pavyzdžiui, garantijų atveju pagalbos gavėjas išvengia su garantija susijusios rizikos, nes ją prisiima valstybė. Valstybei už prisiimamą riziką įprastai turėtų būti atlyginama sumokant tam tikrą priemonę. Kai valstybė atsisako visos tokios priemonės arba jos dalies, tai yra pagalbos elementas.

įvertinimą, atliekant šiuos krizių tyrimus valstybės narės praneša apie nominalias suteiktos pagalbos sumas, kad būtų supaprastintas duomenų rinkimas ir sumažinta administracinė našta.

6.1. Bendra su krize susijusios ir nesusijusios valstybės pagalbos išmokėjimo padėtis 2022 m.

Remiantis naujausiomis valstybių narių metinėmis ataskaitomis, 2022 m. 27 valstybės narės išmokėjo 227,98 mlrd. EUR, t. y. 1,43 proc. savo 2022 m. BVP, skirdamos valstybės pagalbą su krize nesusijusioms ir susijusioms priemonėms (pastarosios daugiausia grindžiamos laikinąja valstybės pagalbos krizės sąlygomis sistema, skirta reaguoti į Rusijos agresiją prieš Ukrainą).

Palyginti su praėjusiais metais, bendra išlaidų suma gerokai sumažėjo (atsižvelgus į infliaciją, ji sumažėjo maždaug 35 proc.). Pirma, sumažėjimą daugiausia lėmė tai, kad buvo sumažintos bendros išlaidos COVID-19 priemonėms, atsižvelgiant į laipsnišką COVID-19 laikinosios sistemos atsisakymą iki 2022 m. birželio mėn. pabaigos. COVID-19 priemonėms skirtų lėšų sumažėjimas sudarė 76,66 mlrd. EUR (maždaug –60 proc., palyginti su praėjusiais metais ir atsižvelgus į infliaciją), t. y. 0,48 proc. ES 27 BVP. Antra, pagalba su krize nesusijusiems tikslams taip pat gerokai sumažėjo – maždaug 28 proc. nuo maždaug 155,55 mlrd. EUR (palyginamosiomis kainomis) 2021 m. iki 112 mlrd. EUR 2022 m. (žr. toliau).

1 lentelė. Bendros valstybės pagalbos išlaidos, pagalbos elementai, išreikšti BVP procentine dalimi, suskirstymas pagal su COVID-19 susijusią valstybės pagalbą, su TCF susijusią valstybės pagalbą ir su krize nesusijusias valstybės pagalbos priemones

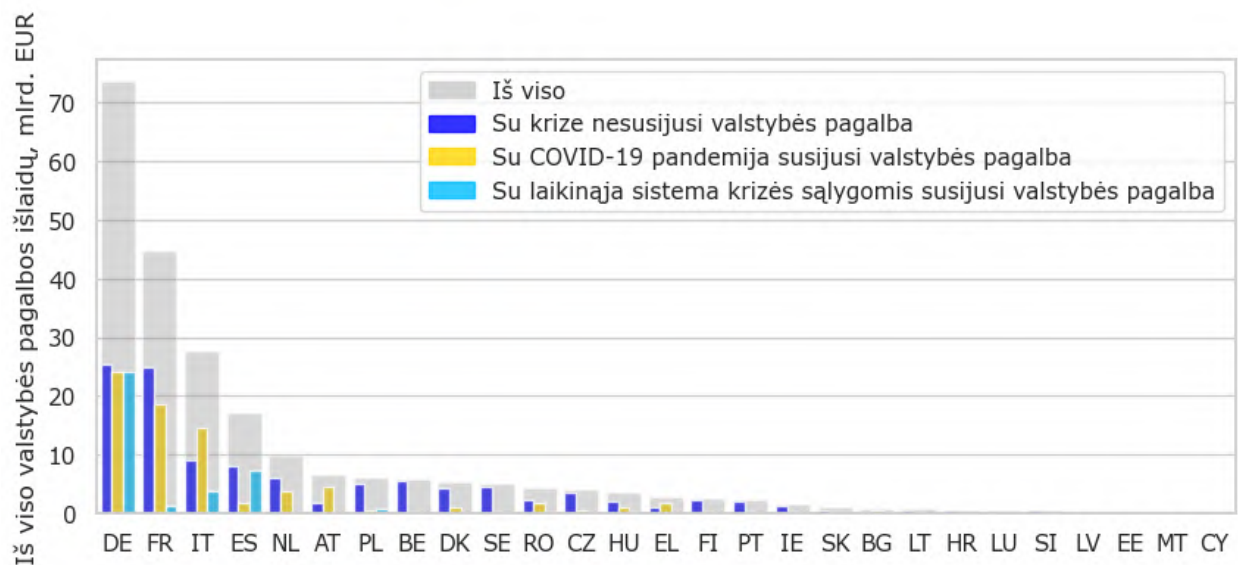
Vertinant santykiniais skaičiais matyti, kad valstybės pagalbos išlaidų (susijusių ir nesusijusių su krize) pasiskirstymas valstybių narių lygmeniu, išreikštas nacionalinio BVP dalimi, yra labai išskaidytas, nors, palyginti su 2021 m., jos gerokai sumažėjo. Daugiausia išleidusios valstybės narės skyrė maždaug 1,8–2,1 proc. savo nacionalinio BVP (Vengrija ir Vokietija), o mažiausiai išleidusios valstybės narės skyrė maždaug 0,3–0,6 proc. savo nacionalinio BVP (Airija, Kipras ir Liuksemburgas).

Iš šių duomenų galima susidaryti bendrą vaizdą, kad, nors valstybių narių išmokėtos pagalbos sumos labai skiriasi (nenuostabu, kad didžiausias pagalbos sumas absoliučiais skaičiais išmokėjo didžiosios valstybės narės), santykinės valstybės pagalbos išlaidos, palyginti su BVP, skiriasi labiau.

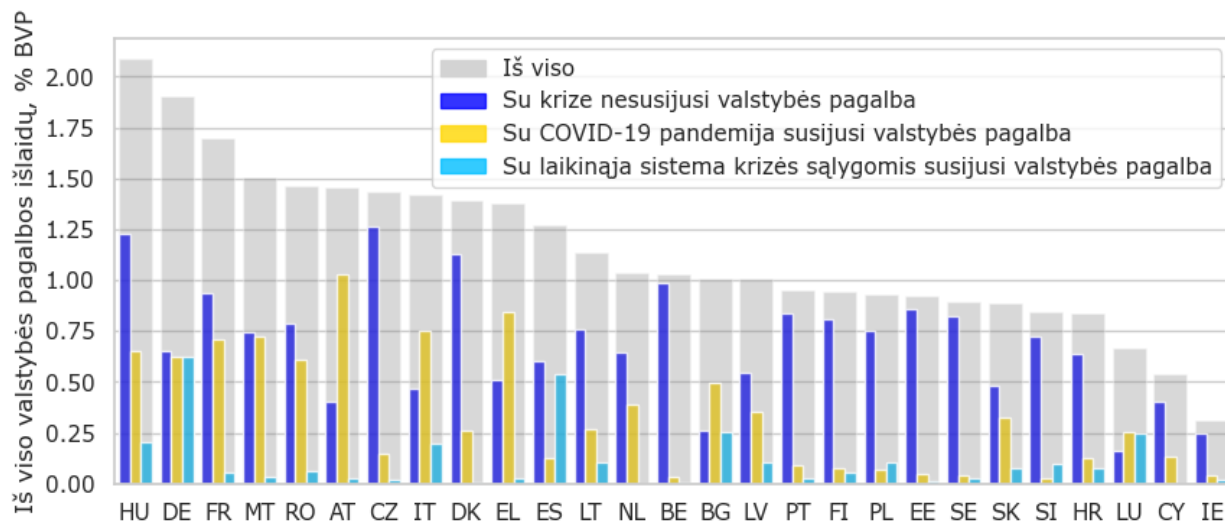
Be to, didelė 2022 m. Vokietijoje patirtų išlaidų dalis yra susijusi su pagalba krizės sąlygomis *ad hoc* atveju, dviem sisteminėms energetikos įmonėms prireikus valstybės paramos po to, kai dėl Rusijos karo Ukrainoje sutriko dujų tiekimas (žr. toliau).

Taip pat reikėtų pažymėti, kad valstybės narės galėjo suteikti didelę paramą savo ekonomikai ir namų ūkiams kitomis – ne valstybės pagalbos – priemonėmis. Tai reiškia, kad bendra parama ekonomikai ir namų ūkiams skiriasi nuo duomenų, gautų iš pirmiau minėtų valstybių narių metinių ataskaitų, kuriose nurodomos tik išmokos pagal priemones, kurios laikomos valstybės pagalba.

2 lentelė. Bendros valstybės pagalbos išlaidos 2022 m. pagal valstybes nares, pagalbos elementai, išreikšti mlrd. EUR, suskirstymas pagal su COVID-19 susijusią valstybės pagalbą, su TCF susijusią valstybės pagalbą ir su krize nesusijusias valstybės pagalbos priemones

3 lentelė. Bendros valstybės pagalbos išlaidos pagal valstybes nares, išreikštos 2022 m. nacionalinio BVP procentine dalimi, suskirstymas pagal su COVID-19 susijusią valstybės pagalbą, su TCF susijusią valstybės pagalbą ir kitas (su krize nesusijusias) valstybės pagalbos priemones

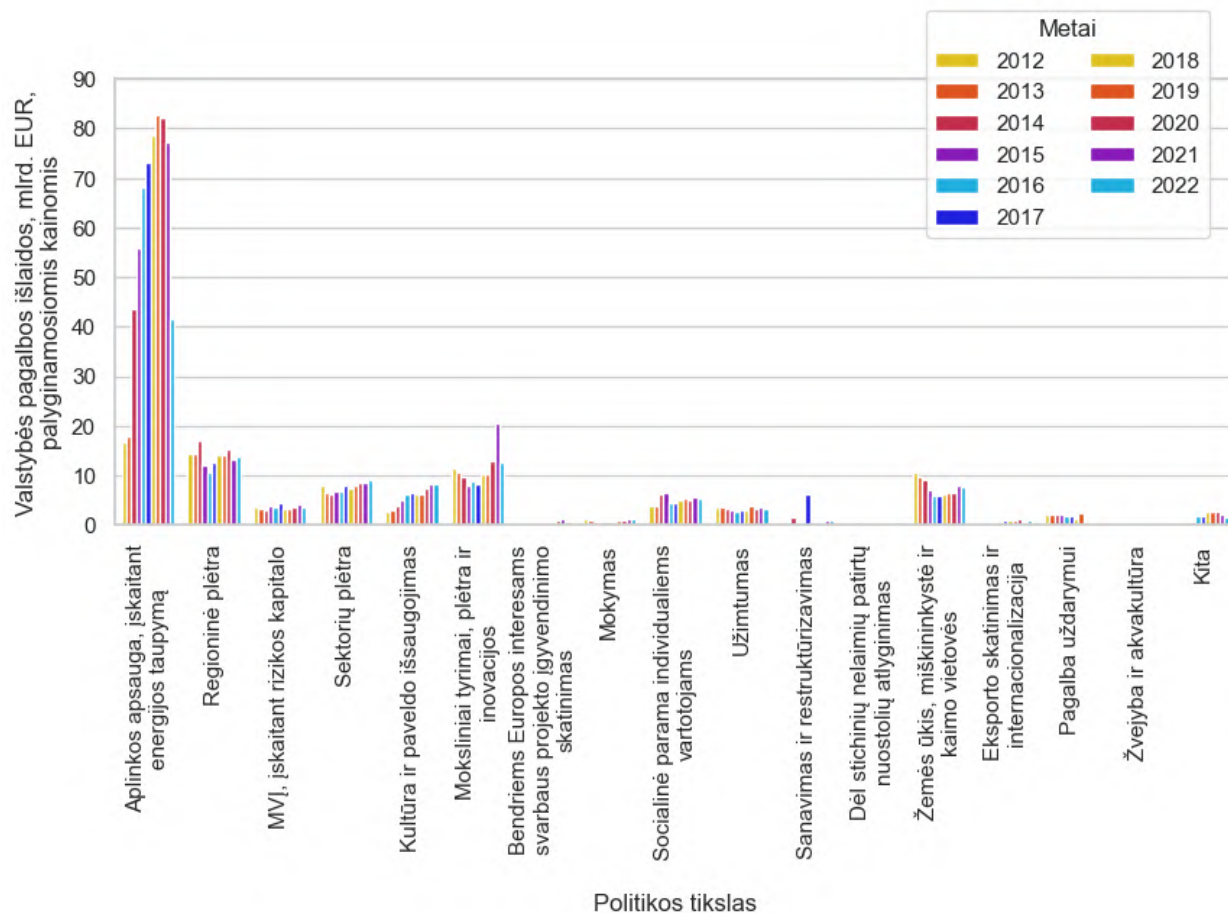

Vertinant **su krize nesusijusią pagalbą 2022 m.**, palyginti su 2021 m., valstybių narių išmokėta suma nominalia verte 20-yje valstybių narių sumažėjo. Šis sumažėjimas buvo ypač ryškus Vokietijoje (–59 proc. nominalia verte, pakoreguota atsižvelgiant į infliaciją), Kroatijoje (–52 proc.) ir Maltoje (–50 proc.), taip pat Bulgarijoje, Latvijoje, Liuksemburge ir Vengrijoje, kur suma sumažėjo maždaug 40 proc. Didelis, t. y. daugiau kaip 20 proc., sumažėjimas taip pat užfiksuotas Lenkijoje ir Lietuvoje (abiejose –28 proc.) bei Estijoje (–22 proc.). Su krize nesusijusios pagalbos suma taip pat sumažėjo Suomijoje (–18 proc.), Slovėnijoje (–17 proc.), Čekijoje (–14 proc.), Nyderlanduose ir Austrijoje (abiejose šalyse –12 proc.), Prancūzijoje ir Kipre (–11 proc.), Airijoje (–9 proc.), Belgijoje ir Italijoje (–6 proc.).

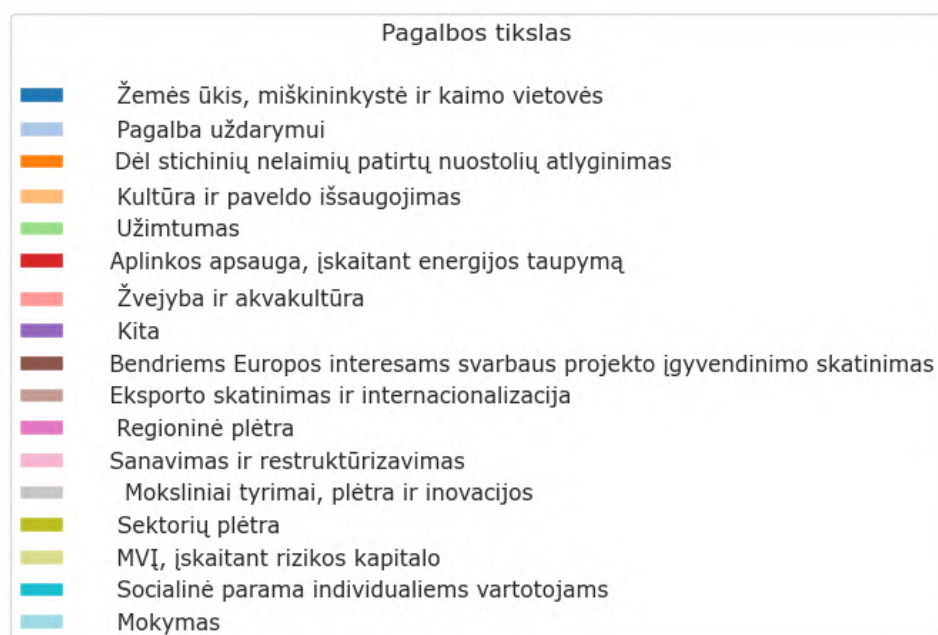
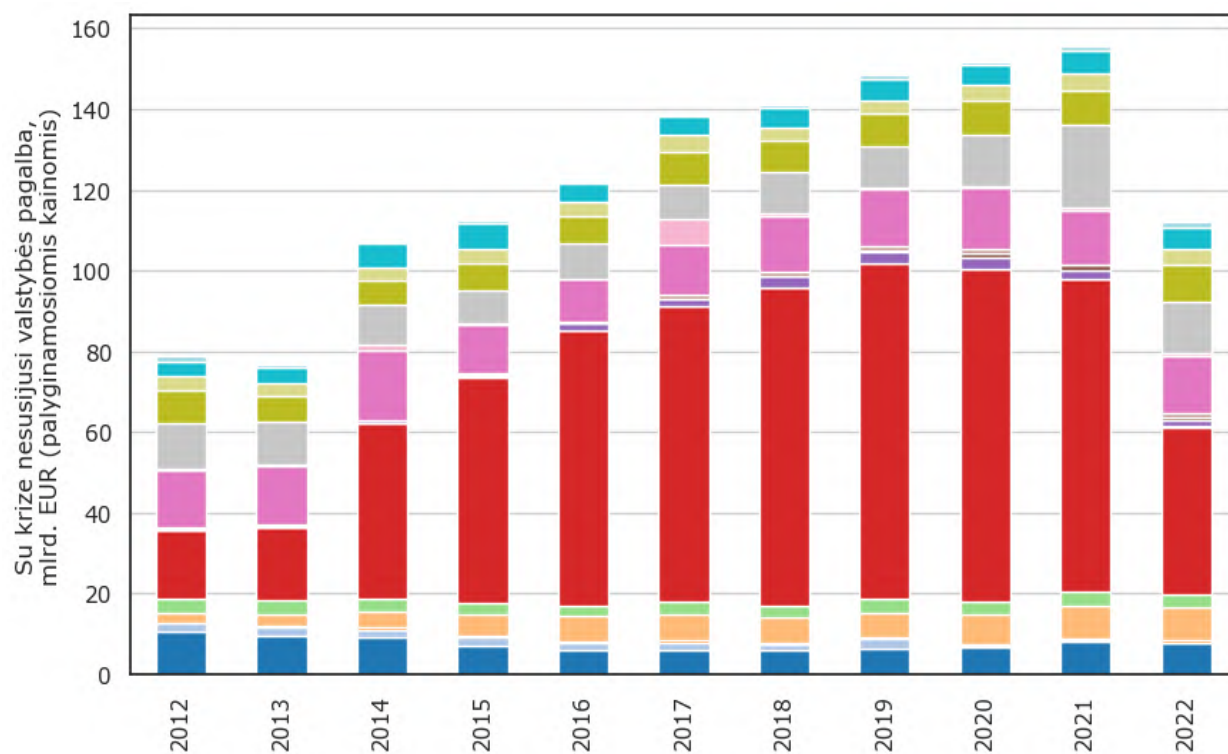
Ir atvirkščiai, su krize nesusijusios pagalbos suma gerokai padidėjo Portugalijoje (+66 proc. nominalia verte, pakoreguota atsižvelgiant į infliaciją), Danijoje (+44 proc.) ir Ispanijoje (+30 proc.). Slovakijoje su krize nesusijusi pagalba, palyginti su 2021 m., padidėjo 14 proc., Graikijoje – 4 proc. Rumunija ir Švedija pranešė, kad 2021 m. ir 2022 m. su krize nesusijusioms priemonėms skirtos paramos dydis išliko toks pat.

Apskritai atrodo, kad su krize nesusijusios valstybės pagalbos mažėjimą daugiausia lėmė aplinkos apsaugai, įskaitant energijos taupymą, išmokėtos pagalbos sumažėjimas nuo maždaug 77,3 mlrd. EUR 2021 m. iki 41,5 mlrd. EUR 2022 m. Reikia išsamesnės analizės, tačiau šį sumažėjimą iš dalies galima paaiškinti alternatyvomis, kurios atsirado dėl 2022 m. kovo mėn. pradėjusios veikti Laikinosios valstybės pagalbos krizės sąlygomis sistemos ir vėlesnių jos pakeitimų, kuriais valstybėms narėms suteikta galimybė teikti pagalbą, kad būtų paspartintas atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtojimas, ir pagalbą, skirtą pramonės procesų dekarbonizacijai. Vis dėlto iš duomenų (žr. 4 lentelę) matyti, kad aplinkos apsaugai išmokėta pagalba tebėra didžiausia su krize nesusijusios valstybės pagalbos kategorija ir net krizės laikotarpiu ji išliko nuo keturių iki dviejų kartų didesnė nei prieš dešimt metų (palyginamosiomis kainomis, pakoregavus atsižvelgiant į infliaciją).

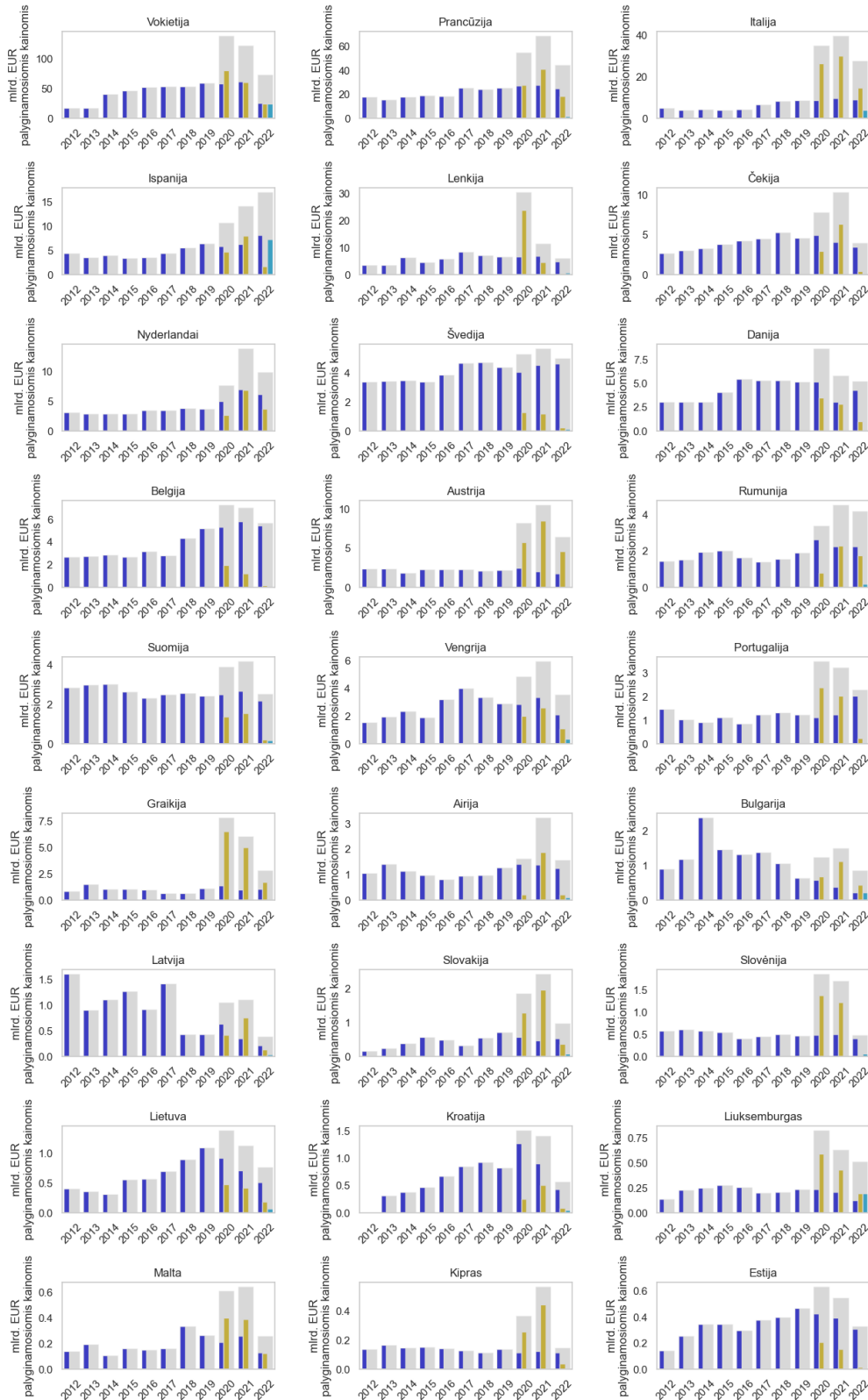
4 lentelė. Valstybės pagalbos išlaidos, išskyrus pagalbą krizėms sąlygomis 2012–2022 m., pagalbos elementai, išreikšti mlrd. EUR palyginamosiomis kainomis, suskirstymas pagal pagalbos tikslą

5 lentelė. Su krize nesusijusios valstybės pagalbos išlaidos, suskirstytos pagal pagalbos tikslą

6 lentelė. Bendros valstybės pagalbos išlaidos pagal valstybės nares, nominaliomis sumomis (mlrd. EUR palyginamosiomis kainomis), suskirstymas pagal su COVID-19 susijusių valstybės pagalbą, su TCF susijusių valstybės pagalbą ir kitas (su krize nesusijusias) valstybės pagalbos priemones, 2012–2022 m. (valstybių narių eiliškumas grindžiamas bendromis išlaidomis)

6.2. Labai svarbus, tačiau atsargus valstybės pagalbos naudojimas krizių laikotarpiais

Dėl daugybės pastarųjų metų krizių plačiai naudotasi SESV nustatytais galimybėmis leisti teikti valstybės pagalbą dėl „ypatingų įvykių“ arba „kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaisyti“. Šios nuostatos leido Komisijai, pavyzdžiui, patvirtinti valstybės pagalbos priemones, skirtas COVID-19 pandemijos pasekmėms ekonomikai šalinti, o pastaruoju metu – energetikos krizei, kilusiai dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą (pagal laikinąją valstybės pagalbos krizės sąlygomis sistemą (TCF), o vėliau – pagal Laikinąją valstybės pagalbos krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis sistemą (TCTF), kurios kartu vadinamos TC(T)F).

Siekdama apžvelgti pagalbą, suteiktą pagal **COVID-19 laikinąją sistemą**, Komisija atliko tyrimus, apimančius laikotarpį nuo 2020 m. kovo mėnesio, kai sistema įsigaliojo, iki 2021 m. pabaigos. Iš surinktų faktinio sistemos įgyvendinimo įrodymų matyti, kad kiekvienos valstybės narės suteikta valstybės pagalba (940 mlrd. EUR, t. y. maždaug 30 proc. patvirtintų sumų arba 3,1 trln. EUR) atitiko per krizę valstybės narės patirtą ekonominę žalą, išreikštą BVP nuostoliais¹⁵⁵. Šie rezultatai suteikė tikrumo, atsižvelgiant į galimus nuogastavimus dėl vienodų sąlygų valstybėse narėse, nes jose būta didelių skirtumų. Šiuo metu COVID-19 laikinoji sistema yra visiškai panaikinta.

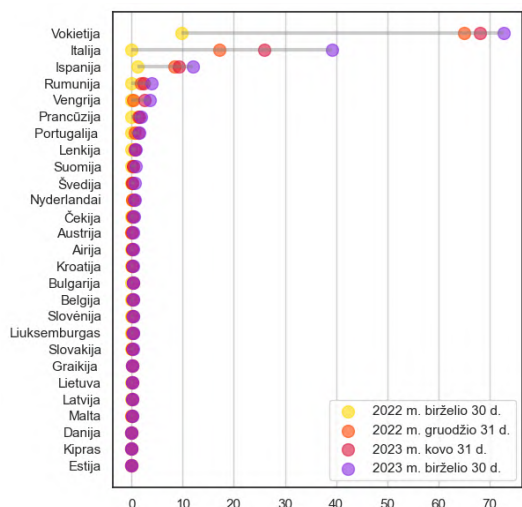
Analogiškai, siekdamas apžvelgti pagalbą, suteiktą pagal **TC(T)F arba laikantis jos principų**, Komisija atliko tyrimus, apimančius laikotarpį nuo 2022 m. kovo mėn., kai įsigaliojo TFC, iki 2023 m. birželio mėn. (apie 2023 m. antrąjį pusmetį neturima pakankamai duomenų). Per šį laikotarpį Komisija patvirtino beveik 730 mlrd. EUR valstybės pagalbos pagal TC(T)F arba atitinkančios tuos pačius principus. Iš duomenų, surinktų iš valstybių narių atliekant tyrimus, matyti, kad bendrovėms faktiškai suteikta 141 mlrd. EUR, o tai sudaro tik 19,3 proc. patvirtintos pagalbos ir atitinka 0,6 proc. 2022 m. ir 2023 m. pirmojo pusmečio ES BVP¹⁵⁶. Verta pažymėti, kad valstybės narės gali oficialiai suteikti visą pagalbos sumą tam tikru metu per vienus metus, tačiau pagalbos gavėjams ją skirti per kelerius metus (taigi 2022 m. arba 2023 m. pirmąjį pusmetį sumos galėjo būti (iš dalies) neišmokėtos).

Aptariamuoju laikotarpiu Vokietija skyrė 72,8 mlrd. EUR, t. y. 52 proc. iš 141 mlrd. EUR, Italija skyrė 39,2 mlrd. EUR, o Ispanija – 12,1 mlrd. EUR. Vertinant absoliučiais skaičiais, trys daugiausia lėšų išleidusios valstybės suteikė 88 proc. visos pagalbos. Santykiniais skaičiais daugiausiai išleido Vengrija, 2022 m. ir 2023 m. pirmąjį pusmetį skyrusi sumą, atitinkančią 1,35 proc. savo BVP. Antroje vietoje pagal išlaidas santykiniais skaičiais buvo Italija (1,32 proc. BVP), po jos rikiavosi Vokietija (1,23 proc. BVP) ir Rumunija (0,85 proc. BVP).

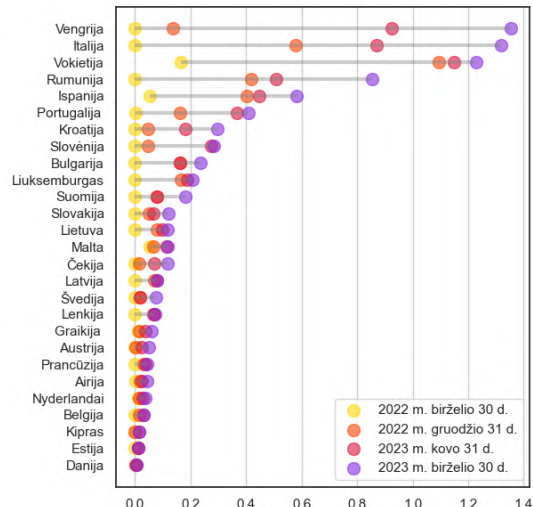
¹⁵⁵ 2022 m. spalio mėn. Konkurencijos GD politikos santrauka „Looking back at the State aid COVID Temporary Framework: the take-up of measures in the EU“, paskelbta [čia](#).

¹⁵⁶ Valstybių narių Komisijai pateikta informacija yra preliminarinė, valstybės narės juos gali pakoreguoti.

7 lentelė. Iki 2023 m. birželio mėn. pagal TC(T)F arba laikantis jos principų suteikta valstybės pagalba nominaliomis sumomis, išreikšta absoliučiomis sumomis (diagrama kairėje) ir nacionalinio BVP procentine dalimi (diagrama dešinėje)

Bendra pagal TC(T)F arba laikantis jos principų suteiktos valstybės pagalbos suma, mlrd. EUR (suminės vertės)

Bendra pagal TC(T)F arba laikantis jos principų suteiktos valstybės pagalbos suma, išreikšta 2022 m. ir 2023 m. pirmojo pusmečio BVP procentine dalimi

Atidžiau analizuojant Vokietijos suteiktą pagalbą matyti, kad 85 proc. visos sumos buvo skirta dviem pagalbos gavėjams: ji apima bendrovių „Uniper SE“ (33 mlrd. EUR) ir „SEFE GmbH“ (6,5 mlrd. EUR) rekapitalizavimą ir paskolas bei subsidijuotas paskolas, suteiktas šioms dviem bendrovėms pagal Vokietijos bendrąją schemą (atitinkamai 16 mlrd. EUR ir 7 mlrd. EUR kredito linijos¹⁵⁷, kurios galėjo būti nepanaudotos). Šis įsikišimas buvo būtinas, kad būtų išvengta šių dviejų sisteminių energetikos įmonių, turėjusių neįvykdytų ilgalaikių sutarčių, kurių nebegalėjo įvykdyti Rusijai smarkiai sumažinus dujų tiekimą Vokietijai, žlugimo. Atsižvelgiant į jų sisteminę padėtį rinkoje, jų žlugimas būtų turėjęs sunkių padarinių jų klientams ir apskritai Vokietijos bei Europos energetikos rinkai.

Be to, šiuos tyrimo duomenis reikėtų vertinti turint omenyje keletą papildomų aplinkybių. Šie duomenys susiję su priemonėmis, kurios laikomos valstybės pagalba, apie kurias buvo pranešta Komisijai ir kurias ji patvirtino. Be to, jie rodo nominalią valstybės pagalbos, suteiktos naudojant skirtingas priemones (pavyzdžiui, tiesiogines dotacijas, nuosavą kapitalą, paskolas ir garantijas), kurios daro skirtingą iškraipantį poveikį konkurencijai, sumą. Nagrinėjant skirtingomis priemonėmis suteiktą pagalbą, reikėtų atsižvelgti į pagalbos elementus, nes jie rodo faktinį įmonei suteiktą

¹⁵⁷ Dėl gerėjančių rinkos sąlygų kredito linijų dydis buvo sumažintas.

pranašumą ir gali būti geresnis rodiklis, leidžiantis teisingai palyginti gražintinomis ir negražintinomis priemonėmis suteiktą pagalbą. Taip yra todėl, kad negražintinos priemonės, pavyzdžiui, dotacijos, paprastai labiau iškraipo konkurenciją, palyginti su gražintinomis priemonėmis, pavyzdžiui, garantijomis arba lengvatinėmis paskolomis.

Pagalbos elementas gali būti vertinamas skirtingais būdais, atsižvelgiant į priemonės rūšį: negražintinių priemonių atveju pagalbos gavėjui perduodamas pranašumas paprastai atitinka nominalią pačių biudžeto išlaidų sumą. Gražintinos pagalbos priemonių atveju įmonės įgytas pranašumas ir valdžios sektoriaus išlaidos gali skirtis. Pagalbos elementas, o ir biudžeto išlaidos, paprastai yra (gerokai) mažesni už nominalią sumą. Pagalbos priemonių, kaip antai paskolos ar garantijos, atveju įmonės pranašumą ir valdžios sektoriaus išlaidas atitinkamai sudaro mažesnė palūkanų norma ir mažesnis garantijos mokestis, kurį įmonė faktiškai moka, palyginti su tuo, kuris būtų mokamas rinkos verte.

Šiuo atžvilgiu, vertinant apskaičiuotus pagalbos elementus, 2022 m. ir 2023 m. pirmąjį pusmetį Vokietija skyrė maždaug 0,9 proc. savo BVP, daugiausia nuosavo kapitalo intervencijos forma, vėlgį visų pirma sisteminių energijos tiekėjų „Uniper“ ir SEFE rekapitalizavimui (55 proc. visos suteiktos pagalbos). Kitos didžiausios valstybės pagalbos teikėjos yra Vengrija (maždaug 0,68 proc. nacionalinio BVP), Ispanija (0,45 proc.) ir Portugalija (0,41 proc.). Italija ir Rumunija suteikė mažesnę savo BVP dalį, vertinant pagalbos elementus, o tai rodo, kad jos aktyviai naudojo gražintinas priemones, daugiausia garantijas.

Be to, valstybės narės įgyvendino horizontaliąsias fiskalinės politikos priemones, kad sušvelnintų didelių energijos kainų poveikį namų ūkiams ir įmonėms. Tai daugiausia priemonės, kurios nelaikomos valstybės pagalba. Remiantis Komisijos rudens ekonominės prognozės įverčiais¹⁵⁸, 2023 m. tokių energetikos priemonių grynosios biudžeto išlaidos¹⁵⁹ sudarė maždaug 165 mlrd. EUR, t. y. 0,97 proc. ES 27 BVP, palyginti su 195 mlrd. EUR ir 1,2 proc. ES 27 BVP 2022 m.

Vertinant absoliučiais skaičiais, 2023 m. Vokietijos, Prancūzijos ir Italijos įgyvendintų priemonių grynosios biudžeto išlaidos buvo didžiausios – atitinkamai 59,4 mlrd. EUR, 22,8 mlrd. EUR ir 21,4 mlrd. EUR, t. y. 63 proc. visų ES energetikos fiskalinių priemonių (atitinkamai apie 36 proc., 14 proc. ir 13 proc. visų ES išlaidų energetikos fiskalinėms priemonėms). Toliau rikiuojasi Ispanija, išleidusi 13,5 mlrd. EUR (8 proc. visų išlaidų), ir Nyderlandai – 10,6 mlrd. EUR (6 proc. visų

¹⁵⁸ Europos Komisijos Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas (2023 m.), 2023 m. rudens Europos ekonomikos prognozė. Skelbiama adresu https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/4139ef72-9eb3-4fad-a116-ee87979f4d35_en?filename=ip258_en.pdf. Poveikis biudžetui atspindi priemones, kurios buvo įgyvendintos arba apie kurias buvo paskelbta iki 2023 m. spalio mėn. pabaigos. 2023 m. gruodžio 12 d. pateiktus 2024 m. biudžeto plano projektą, Slovakijos prognozuojami įverčiai buvo atnaujinti.

¹⁵⁹ Atliekant šiuos skaičiavimus energetikos priemonės apibrėžiamos taip: 1) priemonės, kurios turi tiesioginį poveikį namų ūkių ir (arba) įmonių energijos suvartojimo ribinėms sąnaudoms (kainų priemonės); 2a) priemonės, kuriomis laikinai remiamos namų ūkių pajamos; 2b) priemonės, kuriomis teikiama kompensacija įmonėms, išskyrus kainų nustatymo priemones (abi šios priemonės – pajamų priemonės), ir 3) pajamos iš energetikos įmonių nenumatyto pelno (naujų mokesčių ar rinkliavų).

išlaidų). Visose kitose valstybėse narėse grynosios biudžeto išlaidos sudarė nuo 3 proc. (Lenkijoje) iki 0,01 proc. (Graikijoje) visų ES išlaidų energetikos fiskalinėms priemonėms.

Vertinant santykiniais skaičiais pagal 2023 m. nacionalinio BVP dalį, Slovakijos, Kroatijos ir Maltos įgyvendintų priemonių grynosios biudžeto išlaidos buvo didžiausios (atitinkamai 1,89 proc., 1,77 proc. ir 1,6 proc.). Po jų seka Austrija (1,56 proc.) ir Vokietija (1,45 proc.). Vengrijos (1,34 proc.), Portugalijos (1,25 proc.), Čekijos (1,18 proc.), Italijos (1,04 proc.) ir Nyderlandų (1,03 proc.) biudžeto išlaidos buvo didesnės už ES 27 vidurkį (0,97 proc.).

Vertinant iš makroekonominės perspektyvos, pastaraisiais metais vyravo keli sudėtingi ir dinamiški veiksniai. COVID-19 pandemija palaipsniui atslūgo, buvo panaikinti apribojimai, o tuo pat metu sustiprėjo Rusijos agresija Ukrainoje, po kurios kilusi krizė ir eskalacijos rizika Artimuosiuose Rytuose padidino geopolitinę įtampą. Šie įvykiai turėjo didelį poveikį ekonominėms sąlygoms Sąjungoje ir jos valstybėse narėse. Komisijos 2024 m. žiemos ekonominės prognozės duomenimis¹⁶⁰, ES ir euro zonos ekonomikos augimas buvo kuklesnis, nei tikėtasi (2023 m. – 0,5 proc., t. y. šiek tiek mažesnis, palyginti su ankstesnėje rudens prognozėje numatytu 0,6 proc. augimu). ES lygmeniu nedidelį augimą pernai daugiausia lėmė ekonomikos atsigavimo pagreitis per praėjusius dvejus metus po pandemijos, o 2023 m. bendroji infliacija mažėjo sparčiau, nei tikėtasi, ir tai daugiausia lėmė mažėjančios energijos kainos.

Šie veiksniai ir atitinkamas poveikis valstybių narių ekonomikai turėjo reikšmingos įtakos jų ekonominiams rezultatams, taip pat reaguojant į juos priimtų valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimui ir vertinimui. Iš valstybių narių, suteikusių didžiausias pagalbos sumas santykiniais skaičiais arba pagal apskaičiuotus pagalbos elementus, Vokietijos ir Vengrijos ekonomika 2023 m. šiek tiek susitraukė (atitinkamai 0,3 proc. ir 0,8 proc.), o Ispanijos ekonomika augo daugiau nei vidutiniškai (2,5 proc.). Analogiškai iš valstybių narių, suteikusių mažiausią pagalbos sumą santykiniais skaičiais arba pagal apskaičiuotus pagalbos elementus, Danijos ekonomika augo vidutiniškai (0,5 proc.), Kipro – daugiau nei vidutiniškai (2,4 proc.), o Estijos ekonomika susitraukė 3,5 proc. Tai rodo, kad negalima daryti net preliminarinių išvadų apie atskirai vertinamos valstybės pagalbos poveikį BVP augimui, nes šis poveikis daromas kartu su daugelio kitų veiksmų poveikiu, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės aplinkybių nevienalytiškumą ir neaiškumą.

Iš atliktos analizės ir pateiktų duomenų matyti, kaip svarbu su krize susijusios pagalbos poveikį vertinti ne tik bendraisiais skaičiais, taip pat tai, kad šiame etape trūksta duomenų koreliacijai ar priežastiniam ryšiui įvertinti. Valstybėse narėse galėjo kilti skirtingų energetikos problemų dėl karo Ukrainoje, veikė skirtingos – ypač pagal sunkiosios ar energijai imlios pramonės dydį ar svarbą – ekonomikos struktūros ir (arba) skirtingos energetikos sektorių struktūros. Be to, valstybių narių gebėjimas remti bendroves gali labai skirtis. Nors valstybės pagalba tvirtinama taikant aiškias apsaugos priemones, kuriomis užtikrinama, kad ji yra būtina, proporcinga ir nepagrįstai neiškraipo konkurencijos, laikinosios taisyklės turėtų būti palaipsniui panaikintos, kai tik rinkos sąlygos tai

¹⁶⁰ 2024 m. žiemos Europos ekonomikos prognozė, Institucinis dokumentas Nr. 268, 2024 m. vasario mėn.

leidžia. Būtent dėl šios priežasties nustatyta, kad likusių TCTF krizės sąlygoms skirtų skirsnių galiojimas baigsis 2024 m. birželio mėn.

6.3. Skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos ir kitų ES prioritetų įgyvendinimas

Nors valstybė gali atlikti svarbų vaidmenį sukurdamą tinkamas ekonomines sąlygas, kad būtų užtikrintas konkurencingumas, daugelis jos veiksmų šiuo tikslu gali būti nesusiję su valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, o vien valstybės pagalbos priemonių šiuo atžvilgiu paprastai nepakanka.

Vis dėlto valstybės pagalbos taisyklės suteikia valstybėms narėms daug galimybių įgyvendinti politikos tikslus, kuriais remiama gerai veikianti ir teisinga ekonomika, ir spręsti rinkos nepakankamumo problemas. Šiuo atžvilgiu valstybės pagalbos taisyklių peržiūra siekta užtikrinti, kad jos atitiktų savo paskirtį ir būtų suderintos su ES žaliaisiais, skaitmeniniais ir atsparumo tikslais.

Iki 2023 m. pabaigos Komisija baigė beveik visų pagrindinių valstybės pagalbos gairių peržiūrą. Peržiūrėtose gairėse nurodyta, kaip valstybės narės gali remti savo ekonomiką, ypač investuoti į žaliąsias ir skaitmenines technologijas, nepagrįstai neiškraipydamos konkurencijos bendrojoje rinkoje ir kartu prisidedamos prie bendro konkurencingumo didinimo¹⁶¹.

- Siekiant prisidėti prie **žaliosios pertvarkos**, Pagalbos klimato ir aplinkos apsaugai ir energetikai gairėmis (PKAAEG) ir ATLPS valstybės pagalbos gairėmis sudaromos palankesnės sąlygos teikti pagalbą žalinant ekonomiką pagal ES žaliąjį kursą, kartu padedant išsaugoti ES ekonomikos konkurencingumą. Jomis valstybėms narėms sudaromos sąlygos remti atsinaujinančiosios energijos gamybos plėtrą, dekarbonizuoti pramonės gamybą ir remti energijai imlius naudotojus, kurie susiduria su tarptautine konkurencija.
- Valstybės narės taip pat gali kurti savo paramos priemones atsinaujinančiųjų išteklių energijai, saugojimui ir pramonės dekarbonizacijai pagal TCTF. Šiomis taisyklėmis siekiama skubiai paskatinti ir paspartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir dekarbonizuotų gamybos procesų plėtrą. Nors paramos schemos turi būti parengtos ir pagalba turi būti suteikta iki 2025 m., pagalbos lėšos gali būti mokamos ir vėlesniais metais. Patirtis, įgyta taikant šią supaprastintą sistemą, bus panaudota tolesniems ateities svarstymams.
- Valstybės pagalbos taisyklėmis taip pat reaguojama į **pasaulinio masto konkurencijos iššūkius**: pavyzdžiui, pagal TCTF valstybėms narėms sudaromos galimybės sukurti paprastas ir veiksmingas schemas, kuriomis remiama perėjimui prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos būtinos strateginės įrangos (konkrečiau, baterijų, saulės baterijų plokščių, vėjo jėgainių, šilumos siurblių, elektrolizerių ir anglies dioksido surinkimo bei saugojimo įrangos,

¹⁶¹ Komisija išimties tvarka gali patvirtinti pagalbą, kuri neatitinka gairių reikalavimų, ir tiesiogiai pagal SESV. Pavyzdžiui, 2023 m. liepos 27 d. Komisija patvirtino 28,8 mln. EUR Austrijos pagalbos priemonę, skirtą bendrovės „Sandoz GmbH“ penicilino gamyklai Tirolyje modernizuoti, o tai padės išlaikyti paskutinę visiškai integruotą amoksicilino gamybą ES ir prisidės prie gyvybiškai svarbių ir gyvybę gelbstinčių vaistų tiekimo saugumo, žr. bylą SA.62915 (*Austria - Aid for maintaining Sandoz penicillin production in Kundl (Tyrol)*).

taip pat pagrindinių komponentų gamybai ir susijusių ypatingos svarbos žaliavų gamybai bei perdirbimui reikalingos įrangos) gamyba.

- Jei yra reali rizika, kad investicijos į tokią strateginę įrangą dėl subsidijų trečiųjų valstybių jurisdikcijose bus nukreiptos už ES ribų, valstybės narės gali teikti valstybės pagalbą, kurios dydis neviršija paramos, skiriamos lygiavertei investicijai alternatyvioje vietoje, arba sumos, kurios reikia siekiant paskatinti bendrovę investuoti EEE (vadinamasis finansavimo trūkumas), atsižvelgiant į tai, kuri suma yra mažesnė.
- ES valstybės pagalbos taisyklės taip pat atlieka esminį vaidmenį remiant **skaitmeninę pertvarką**. Pavyzdžiui, naujosios Placiajuosčio ryšio gairės yra suderintos su naujausiais rinkos ir technologijų pokyčiais, be kita ko, itin didelio pajėgumo tinklais ir 5G ryšio plėtra. Be to, atsižvelgdama į ypatingą strateginę puslaidininkių svarbą, Komisija nustatė kriterijus, pagal kuriuos galima patvirtinti valstybės pagalbą, neviršijančią finansavimo trūkumo, skirtą ES lustų akte apibrėžtiems pirmiesiems tokio pobūdžio įrenginiams ES sukurti.
- Dar vienas pavyzdys – Regioninės pagalbos gairės, kuriomis remiamos **investicijos į mažiau išsivysčiusius ES regionus**, įskaitant investicijas, susijusias su žaliaisiais ir skaitmeniniais tikslais. 2021 m. Komisija padidino bendrą didžiausią pagalbos intensyvumą, kad būtų remiami Europos žaliojo kurso ir skaitmeninės strategijos tikslai, taip sukurdamą papildomas paskatas investuoti nepalankioje padėtyje esančiose ES vietovėse.
- Galiausiai, svarbi valstybės pagalbos priemonė, kuria užtikrinama, kad ES būtų kuriamos ir diegiamos pažangiausios technologijos, yra **bendriems Europos interesams svarbūs projektai (BEISP)**. BEISP leidžia valstybėms narėms sutelkti valstybės išteklius strateginiuose sektoriuose ir bendriems ES interesams svarbioms technologijoms, kai pačios rinkos galimybių ne visada pakanka, pavyzdžiui, mikroelektronikos, vandenilio ir debesijos paslaugų sektoriuose. BEISP sudaro sąlygas vykdyti strateginę bendrai parengtą tarpvalstybinę inovacinę mokslinių tyrimų ir plėtros veiklą ir pirmąjį jų pramoninį diegimą. Jie taip pat sudaro sąlygas atviros infrastruktūros projektams. Šios iniciatyvos sukuria reikšmingą šalutinį poveikį visoje ES. 2023 m. iš dalies pakeitusi Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą (BBIR), Komisija taip pat sudarė palankesnes galimybes MVĮ dalyvauti tokiuose BEISP.

Taigi 2022 m. pagalba pramonei¹⁶², įskaitant pagal pirmiau minėtas gaires, iš viso siekė 106,85 mlrd. EUR, t. y. maždaug 0,26 proc. ES BVP arba 238 EUR vienam ES gyventojui. Iš šios sumos, kaip minėta pirmiau, daugiausia pagalbos per pastaruosius dešimt metų skirta aplinkos apsaugai, įskaitant energijos taupymą; ši pagalba 2022 m. sudarė 41,5 mlrd. EUR arba 38,8 proc. visos pagalbos pramonei, t. y. 0,1 proc. viso ES BVP arba 92 EUR vienam gyventojui. Be to,

¹⁶² Pagalba pramonei – tai 2022 m. metinėse ataskaitose nurodytos valstybės pagalbos išlaidos, išreikštos pagalbos elementu, išskyrus valstybės pagalbą, kurios politikos tikslai yra „Kultūra“, „Paveldo išsaugojimas“ ir „Gaivalinių nelaimių padarytos žalos kompensavimas“. Į analizę taip pat neįtraukta pagalba krizės sąlygomis, t. y. valstybės pagalbos išlaidos, patirtos dėl COVID-19 krizės, ir valstybės pagalbos išlaidos, patirtos reaguojant į Rusijos invaziją į Ukrainą.

2022 m. pagal BEISP priemones išmokėta pagalba sudarė 1,04 mlrd. EUR, o investicinė pagalba pagal Regioninės pagalbos gaires, skirta baterijų sektoriui remti, siekė 262 mln. EUR.

Kalbant apie procesą, daugumą valstybės pagalbos priemonių, dėl kurių neturėtų kilti konkurencijos problemų, valstybės narės gali įgyvendinti tiesiogiai, remdamosi BBIR kriterijais, apie tokias priemones nereikia pranešti iš anksto ir joms nebūtinai Komisijos patvirtinimas. 2022 m. valstybės narės įgyvendino 2 203 priemones pagal valstybės pagalbos bendrąsias išimtis, o tai atitinka 84 proc. visų naujų valstybės pagalbos priemonių ir 93 proc. naujų priemonių, jei neįtraukiamos priemonės krizės sąlygomis (kurios grindžiamos pranešimais pagal COVID-19 laikinąją sistemą ir TC(T)F arba laikantis jos principų). Tikimasi, kad ši tendencija išliks ir 2024 m., kadangi 2023 m. birželio mėn. priimtas tikslinis BBIR pakeitimas, kuriuo paramos ES žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai teikimas dar labiau supaprastinamas ir paspartinamas.

6.4. Gerai veikiančios bendrosios rinkos apsauga siekiant konkurencingos ES ekonomikos

Kaip matyti iš Komisijos 2023 m. spalio mėn. ataskaitos dėl ES politikos iniciatyvų, kuriomis skatinamos investicijos į švarias technologijas¹⁶³, dėl ryžtingų veiksmų, kurių buvo imtasi laikantis Europos žaliojo kurso, be kita ko, valstybės pagalbos politikos srityje, ES pirmauja įgyvendindama žaliąją pertvarką tiek ES viduje, tiek pasaulyje. Vykdydama šiuos įgaliojimus, Komisija pasinaudojo valstybės pagalbos taisyklėmis būdingu lankstumu, kad prisitaikytų prie valstybių narių ir bendrovių poreikių, sudarytų sąlygas ES ekonomikai pasinaudoti žaliaja ir skaitmenine pertvarka ir reaguoti į krizes, kartu nustatydamas apsaugos priemones, kad būtų išvengta nepagrįsto konkurencijos iškraipymo ir išsaugotos vienodos sąlygos bendrojoje rinkoje.

Iš tiesų Komisija ryžtingai siekia užtikrinti vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje tiek vidaus, tiek išorės požiūriu. Kai konkurenciją iškraipo užsienio subsidijos, dėl kurių nukenčia konkurentai ir vartotojai, Komisija prireikus pasinaudos savo priemonėmis, pavyzdžiui, prekybos apsaugos priemonėmis ir Užsienio subsidijų reglamentu (USR). USR pradėtas taikyti 2023 m. liepos 12 d., juo siunčiama aiški žinia, kad ES ekonomika išlieka atvira prekybai ir investicijoms, tačiau jai nebus kenkiama ir ja nebus naudojamosi teikiant užsienio subsidijas, iškraipiančias bendrąją rinką.

Tuo pat metu, nors trečiosios valstybės taip pat įgyvendina reikšmingas pagalbos programas, pavyzdžiui, JAV infliacijos mažinimo aktą, turimi duomenys apie jo poveikį ES ekonomikai kol kas nėra patikimi. Konkretų JAV infliacijos mažinimo akto poveikį ES investicijoms galima vertinti tik ilguoju laikotarpiu, nes investicijų ciklai ir švərių technologijų pramonės materialusis turtas yra ilgalaikiai.

Taip yra ir todėl, kad konkurencingumo negalima sukurti vien subsidijomis. Bendrą ekonominės veiklos rezultatų ir suteiktų subsidijų akivaizdi koreliacija nesieja. Yra svarbūs ir daugelis kitų veiksnių, pavyzdžiui, inovacijos, ekonominis efektyvumas ir žmogiškasis kapitalas. Bendrovės turi

¹⁶³ COM(2023) 684 *final*.

jausti poreikį diegti naujoves, ieškoti efektyvesnių sprendimų ir investuoti. Veiksmingas konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas skatina įmones diegti naujoves ir investuoti bei užtikrina, kad sėkmingai veiktų tos įmonės, kurios vartotojams siūlo geriausius produktus už prieinamą kainą. Vertinant visuomenės lygmeniu, įmonės turėtų tikėtis patikimų ir skaidrių įstaigų ir valdžios institucijų, stabilios makroekonominės ir reglamentavimo sistemos, teisinio tikrumo, galimybės įgyti reikiamų įgūdžių ir naudotis aukštos kokybės infrastruktūra – visa tai padeda kurti investicijoms palankią verslo aplinką.

Būtent tai siūlo bendroji rinka, kuri yra viena didžiausių pasaulyje integruotų rinkos sričių. Ir būtent tai yra jos konkurencingumo pagrindas. Tačiau bendroji rinka nėra statiškas laimėjimas. ES ekonomikos būklė ir konkurencingumas priklauso nuo mūsų bendrų ir nuolatinių pastangų prižiūrėti bendrąją rinką ir užtikrinti, kad ji ir toliau atitiktų ekonomines realijas. O siekiant kasmet skirti 650 mlrd. EUR, reikalingų dvejopai pertvarkai ir mūsų ekonomikos atsparumui užtikrinti¹⁶⁴, investuoti daugiausia turės privatusis sektorius, nepriklausomai nuo valstybių narių fiskalinio pajėgumo. Be to, ES finansavimas tebėra būtinas siekiant patenkinti finansavimo poreikius ir kartu išvengti bendrosios rinkos susiskaidymo dėl skirtingo lygio nacionalinės (laikinos) valstybės pagalbos paramos, taip pat siekiant sumažinti regioninius skirtumus. Be to, būtina pašalinti likusias kliūtis, trukdančias veiksmingai prekybai bendrojoje rinkoje, kad bendrovės galėtų pasinaudoti visomis bendrosios rinkos galimybėmis¹⁶⁵.

7. Konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo poveikio vartotojams vertinimas

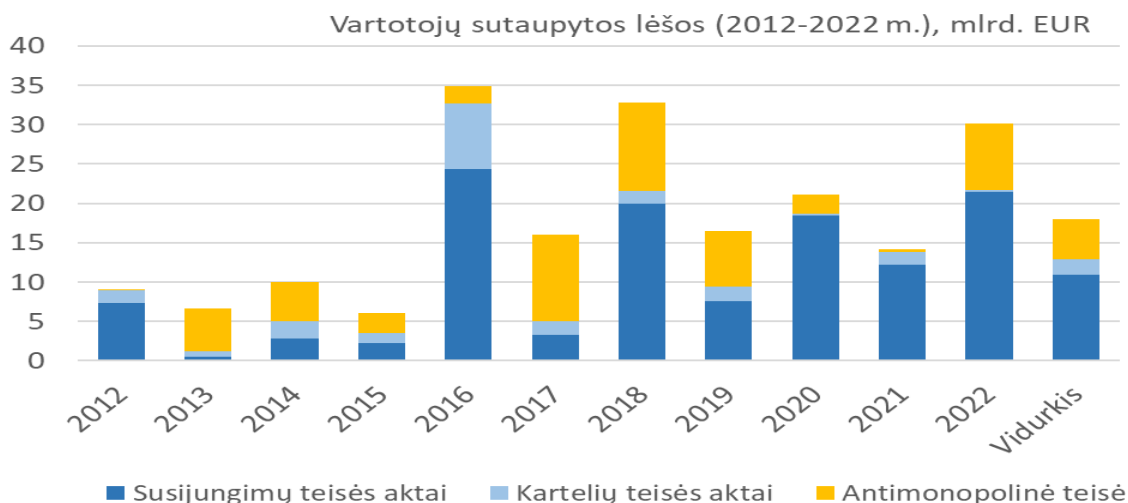
Konkurencijos GD vertinimu, dėl Komisijos antimonopolinių ir susijungimų teisės aktų vykdymo užtikrinimo 2012–2022 m. laikotarpiu vartotojai tiesiogiai sutaupė nuo 145 iki 250 mlrd. EUR. Vidutiniškai dėl antimonopolinių ir susijungimų teisės aktų vykdymo užtikrinimo vartotojų per metus gauta tiesioginė nauda sudarė maždaug 13–23 mlrd. EUR. Bendrą konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo naudą vartotojams teikia ir netiesioginis arba atgrasomasis teisės aktų vykdymo užtikrinimo poveikis, taip pat teigiamas poveikis inovacijoms ir kokybei. Šį poveikį sudėtingiau išreikšti ar įvertinti kiekybiškai, tačiau tikėtina, kad jis yra reikšmingesnis už vartotojų tiesiogiai sutaupyta lėšas. Neseniai atlikus papildomą konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimo makroekonominio poveikio modeliavimą paaiškėjo, kad dėl Komisijos antimonopolinių ir

¹⁶⁴ Apskaičiuota, kad norint įgyvendinti dvejopos pertvarkos tikslus, bendras papildomų investicijų poreikis 2022–2030 m. sudaro apie 650 mlrd. EUR per metus, žr. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategicplanning/strategic-foresight/2022-strategic-foresightreport_en#:~:text=It%20is%20estimated%2C%20at%20lower,regions%20in%20Europe%20and%20beyond,ir https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_3194.

¹⁶⁵ Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2024 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita“, COM(2024)77, Komisija pateikė bendrosios rinkos ir jos konkurencingumo analizę, susistemintą pagal devynis konkurencingumo veiksnius: veikianti bendroji rinka, prieiga prie privačiojo kapitalo, valstybės investicijos ir infrastruktūra, moksliniai tyrimai ir inovacijos, energetika, žiediškas, skaitmenizacija, švietimas ir įgūdžiai bei prekyba ir atviras strateginis savarankiškumas.

susijungimų teisės aktų vykdymo užtikrinimo veiklos per pastaruosius 10 metų teigiamas poveikis realiajam ES BVP, palyginti su baziniu lygiu, gali sudaryti 0,6–1,1 proc. (tai atitinka 2019 m. BVP padidėjimą 80–150 mlrd. EUR) vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu¹⁶⁶.

8 lentelė. 2012–2022 m. vartotojų sutaupytos lėšos (vidurkiai)

Šaltinis – Konkurencijos GD, remiantis vidaus duomenimis.

2023 m. Konkurencijos GD tęsė darbą, susijusį su projektu „ES konkurencijos padėtis“. Šio projekto tikslas – ištirti rinkos ir pramonės koncentracijos raidą įvairiuose sektoriuose bei valstybėse narėse ir nustatyti galimai netinkamai veikiančius sektorius. Taip pat bus vertinama ir dokumentuojama konkurencijos nauda, be kita ko, remiantis kainų koncentracijos analize sektorių lygmeniu, makroekonominio modeliavimu ir įmonių apklausa. Šiuo tikslu Konkurencijos GD galės remtis dviejų parengiamųjų tyrimų rezultatais: vieną jų atliko EBPO (galutinės ataskaitos tikimasi 2024 m.), o kitą – išorės konsultantas (galutinė ataskaita, kuri dar nepaskelbta, gauta 2023 m. gruodžio mėn.).

8. Konkurencijos GD darbo metodų modernizavimas pagal dabartinius ir būsimus vykdymo užtikrinimo poreikius

8.1. Skaitmeniniai veiklos sprendimai

2023 m. Konkurencijos GD tęsė savo darbo metodų pertvarkymą pagal Komisijos peržiūrėtą Skaitmeninę strategiją¹⁶⁷. Buvo išplėstas bylų nagrinėjimo programos „CASE@EC“ naudojimas. Be

¹⁶⁶ Europos Komisija, Konkurencijos generalinis direktoratas, Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas, Jungtinis tyrimų centras, Archanskaia, E., Cai, M., Cardani, R., et al., „Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2021 update and further development“, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2022 m.

¹⁶⁷ Komisijos komunikatas „Europos Komisijos skaitmeninė strategija „Naujos kartos skaitmeninė Komisija“, C(2022) 4388 final, 2022 6 30.

to, 2023 m. padaryta didelė pažanga keičiant senąją antimonopolinių ir kartelinių bylų valdymo sistemą „CASE@EC“ ir tikimasi, kad ji bus visiškai pakeista 2024 m.

2023 m. Konkurencijos GD taip pat toliau tobulino ir skaitmenino komunikaciją su išorės šalimis. Buvo atnaujinta programa „COMP Cases“¹⁶⁸, kuri leidžia skelbti bylas ir padeda piliečiams bei išorės suinteresuotiesiems subjektams geriau susipažinti su viešaisiais konkurencijos duomenimis, jų ieškoti ir juos eksportuoti. Be to, Europos konkurencijos tinkle naudojama bendradarbiavimo priemonė ECN2 dabar padeda bendradarbiauti vykdant teisės aktų vykdymo užtikrinimą pagal USB. Taip pat atnaujinta daug Konkurencijos GD vykdymo užtikrinimo veikloje naudojamų priemonių, pavyzdžiui, „eRFI“¹⁶⁹, „eLeniency“¹⁷⁰, „eConfidentiality“¹⁷¹ bei pranešimų apie valstybės pagalbą (SANI2)¹⁷² ir ataskaitų teikimo (SARI2)¹⁷³ programos. Konkurencijos GD nuolat tobulina vis didėjančio su bylomis susijusių dokumentų kiekio tvarkymą. 2023 m. atnaujinta priemonė „eDiscovery“, kurią už bylą atsakingi pareigūnai naudoja dideliame dokumentų kiekiui peržiūrėti – buvo patobulintas jos funkcionalumas ir patogumas naudoti.

8.2. Duomenų analizė ir technologijos

2023 m. Vyriausiojo technologijų pareigūno grupė – Konkurencijos GD duomenų analizės ir technologijų padalinys – tęsė ir plėtojo veiklą. Grupė teikia konsultacijas už konkurenciją atsakingam komisijos nariui ir generaliniam direktoriui. Ji taip pat vadovauja visoms su duomenimis ir technologijomis susijusioms Konkurencijos GD iniciatyvoms ir darbo srautams bei juos prižiūri. Vyriausiojo technologijų pareigūno grupė veikia kaip skaitmeninių tyrimo priemonių ir duomenų mokslo kompetencijos centras, padedantis Konkurencijos GD taikyti vykdymo užtikrinimo priemones. Be to, ji teikia pažangiausią IT ekspertizės pagalbą bei informacijos rinkimo ir tyrimų pagalbą. Galiausiai, ši grupė aktyviai veikia EKT duomenų apsaugos ir konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimo darbo grupės skaitmeninių tyrimų ekspertų tinkle.

Konkurencijos GD užtikrina, kad visos procedūros ir toliau atitiktų duomenų apsaugos taisykles, kartu užtikrindamas, kad šia apsauga nebūtų piktnaudžiaujama siekiant apsunkinti ar vilkinti tyrimus. 2023 m. byloje *Meta* (T-451/20) Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija turi teisę tvarkyti asmens duomenis atlikdama konkurencijos tyrimą ir kad Komisijos taikomos procedūrinės apsaugos priemonės visiškai atitinka Komisijos įsipareigojimus pagal ES duomenų apsaugos taisykles¹⁷⁴.

¹⁶⁸ Žr. <https://competition-cases.ec.europa.eu/search>.

¹⁶⁹ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/mergers/procedures/erfi_en?prefLang=lt.

¹⁷⁰ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/leniency/eleniency_en?prefLang=lt.

¹⁷¹ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/index/it-tools/econfidentiality_en?prefLang=lt.

¹⁷² Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/forms-notifications-and-reporting_en?prefLang=lt.

¹⁷³ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/overview_en?prefLang=lt.

¹⁷⁴ 2023 m. gegužės 24 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Meta Platforms Ireland / Komisija*, T-451/20, EU:T:2023:276.

8.3. Sustiprinta pranešėjų priemonė

Komisija naudoja pranešėjų priemonę, kuri visuomenės nariams leidžia anonimiškai pranešti apie įtariamus kartelinius veiksmus ar kitą antikonkurencinę veiklą, pavyzdžiui, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi rinkoje. 2023 m. sausio mėn. Komisija išplėtė anoniminių pranešėjų priemonės taikymo sritį, suteikdama galimybę asmenims ir bendrovėms taip pat pranešti apie įtariamus su susijungimais susijusius ir valstybės pagalbos taisyklių pažeidimus¹⁷⁵.

9. Viešinimas ir informavimas remiant konkurencijos politiką ir vykdymo užtikrinimą

2023 m. Komisija, siekdama didinti ES konkurencijos politikos veiksmingumą, toliau dalyvavo įvairaus lygmens konkurencijos politikos viešinimo ir informavimo apie ją veikloje, visų pirma vykdomoji Komisijos pirmininko pavaduotoja M. Vestager dalyvavo įvairiuose renginiuose ir spaudos konferencijose, davė interviu ir dalyvavo socialiniuose tinkluose. Konkurencijos GD vyresnieji vadovai dalyvavo informavimo veikloje valstybėse narėse. Ši veikla papildė Konkurencijos GD išorės komunikacijos iniciatyvas – pranešimus spaudai, politikos santraukas, naujienlaiškius ir pranešimus socialiniuose tinkluose.

2023 m. Komisija pradėjo išvažiuojamųjų debatų ciklą „Rinkos žmonėms“, kuris nuo 2023 m. balandžio mėn. iki 2024 m. pradžios vyko penkiuose vidutinio dydžio miestuose penkiose skirtingose ES šalyse. Komisija kviečia įvairių politikos sričių atstovus diskutuoti apie ekonominę ir socialinę konkurencijos politikos poveikį žmonių gyvenimui. Vietos, pranešėjai ir temos nustatomos kartu su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis, Komisijos atstovybėmis valstybėse narėse ir vietos „Europe Direct“ centrais. Pirmieji debatai įvyko 2023 m. balandžio mėn. Modenoje (Italija), antrieji – 2023 m. birželio mėn. Zalcburge (Austrija), tretieji – 2023 m. spalio mėn. Salamankoje (Ispanija), ketvirtieji – 2023 m. gruodžio mėn. Brno (Čekija).

2023 m. birželio mėn., vykdydama Reglamento (EB) Nr. 1/2003 vertinimą, Komisija Briuselyje surengė konferenciją ES antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimo pagal Reglamentą (EB) Nr. 1/2003 dvidešimties metų sukakčiai paminėti. Konferencijoje dalyvavo vykdymo užtikrinimo institucijų atstovai, privačiojo sektoriaus specialistai, bendrovių teisininkai ir mokslininkai, kurie aptarė ir apsvarstė dabartinės antimonopolinės procedūrinės sistemos laimėjimus, poreikius ir uždavinius.

¹⁷⁵ Žr. https://competition-policy.ec.europa.eu/index/whistleblower_en?prefLang=lt.

10. Konkurencijos politika europiniu ir pasauliniu lygmeniu

10.1. Bendros pastangos puoselėti europinę ir pasaulinę konkurencijos kultūrą

Politikos sanglauda per Europos konkurencijos tinklą

Nuo 2004 m. Komisija ir visų ES valstybių narių NKI bendradarbiauja dalyvaudamos Europos konkurencijos tinklo (EKT)¹⁷⁶ veikloje. EKT tikslas – užtikrinti, kad ES antimonopolinės taisyklės būtų veiksmingai ir nuosekliai taikomos bendrovėms, vykdančioms konkurenciją ribojančią verslo praktiką, kuri gali turėti įtakos prekybai tarp ES valstybių narių. 2023 m. Komisija per EKT ir toliau stengėsi užtikrinti nuoseklų Reglamento (EB) Nr. 1/2003 taikymą. Reglamente numatyti du pagrindiniai mechanizmai, padedantys bendradarbiauti. Pirma, NKI informuoja Komisiją apie bet kokią naują tyrimą pirmosios oficialios tiriamosios priemonės taikymo etapu. Antra, prieš priimdamos tam tikrų rūšių sprendimus, NKI konsultuojasi su Komisija. 2023 m. tinklo nariai pradėjo 140 naujų tyrimų ir Komisijai pateikė 88 numatomus priimti sprendimus.

Kitomis EKT darbo kryptimis taip pat užtikrinamas nuoseklus konkurencijos politikos vykdymo užtikrinimas ES. EKT nariai reguliariai susitinka aptarti bylų, politikos klausimų ir strateginės svarbos klausimų. 2023 m. surengti 48 horizontaliųjų darbo grupių ir konkrečių sektorių pogrupių posėdžiai, kuriuose konkurencijos ekspertai iš įvairių institucijų keitėsi nuomonėmis ir nagrinėjo geriausios praktikos pavyzdžius.

Nuolatinis konstruktivus tarpinstitucinis dialogas

Komisijai tęsiant dialogus konkurencijos politikos klausimais, pagrindiniai jos partneriai yra Europos Parlamentas, Taryba, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Europos regionų komitetas.

2023 m. vykdomoji Komisijos pirmininko pavaduotoja M. Vestager dalyvavo keliuose pasikeitimuose nuomonėmis ar struktūriniuose dialoguose Europos Parlamente, įskaitant su Ekonomikos ir pinigų politikos komitetu, Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komitetu, Užimtumo ir socialinių reikalų komitetu bei Teisėkūros reikalų komitetu. Be to, vykdomoji Komisijos pirmininko pavaduotoja M. Vestager dalyvavo plenarinėse diskusijose dėl konkurencijos politikos ir ES atsako į JAV infliacijos mažinimo aktą.

2023 m. vykdomoji Komisijos pirmininko pavaduotoja M. Vestager dalyvavo Taryboje vykusiuose pasikeitimuose nuomonėmis ir debatuose dėl konkurencijos politikos klausimų ir ilgalaikio konkurencingumo, įskaitant keletą Konkurencingumo tarybos (vidaus rinka ir pramonė) posėdžių.

¹⁷⁶ Komisijos pranešimas dėl konkurencijos institucijų tinklui priklausančių institucijų bendradarbiavimo, OL C 101, 2004 4 27, p. 43 ir OL C 374, 2016 10 13, p. 10.

10.2. Bendradarbiavimas konkurencijos politikos srityje pasaulio mastu

Daugiašaliai santykiai

2023 m. Komisija toliau aktyviai dalyvavo tarptautinių konkurencijos forumų, pavyzdžiui, EBPO konkurencijos komiteto, Tarptautinio konkurencijos tinklo, kur tęsė trejų metų pirmininkavimą jo Susijungimų darbo grupei, ir Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencijos (UNCTAD), veikloje. Komisija toliau stengėsi tobulinti tarptautines subsidijų taisykles. Subsidijų taisyklių pertvarkymas yra vienas iš pagrindinių ES prioritetų modernizuojant PPO prekybos taisykles.

Dvišaliai santykiai

2023 m. kovo mėn. Komisija ir JAV konkurencijos institucijos surengė trečiąjį bendro technologijų konkurencijos politikos dialogo susitikimą, kuriame aptarė bendradarbiavimo pastangas siekiant užtikrinti ir skatinti sąžiningą konkurenciją skaitmeniniame sektoriuje. 2023 m. gegužės mėn. ES ir JAV prekybos ir technologijų taryboje surengtas ketvirtasis ministrų susitikimas.

2023 m. Komisija toliau bendradarbiavo su trečiosiomis šalimis konkurencijos politikos srityje, įskaitant techninio bendradarbiavimo programas su keliomis Azijos¹⁷⁷ ir Afrikos¹⁷⁸ šalimis. Komisija tęsė derybas dėl laisvosios prekybos susitarimų sudarymo su Australija, Indija, Indonezija, Tailandu ir ESA5¹⁷⁹.

Kalbant apie ES plėtros šalis kandidates¹⁸⁰ ir potencialias šalis kandidates¹⁸¹, pagrindinis Komisijos politikos tikslas yra padėti šalims, siekiančioms įstoti į ES, atitikti Europos Sąjungos sutartyje ir Europos Vadovų Tarybos nustatytus narystės kriterijus¹⁸². Pavyzdžiui, Komisija padeda šalims kandidatėms ir potencialioms šalims kandidatėms suderinti antimonopolines, susijungimų ir valstybės pagalbos teises sistemas su ES *acquis* ir sukurti gerai veikiančias ir nepriklausomas konkurencijos institucijas.

2023 m. lapkričio mėn. Europos Komisija priėmė 2023 m. plėtros dokumentų paketą, kuriame pateikiamas išsamus Vakarų Balkanų, Turkijos, Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos padėties ir pažangos siekiant ES narystės vertinimas¹⁸³. Atsižvelgdama į Ukrainos ir Moldovos pasiektus rezultatus ir

¹⁷⁷ Žr. <https://asia.competitioncooperation.eu/>.

¹⁷⁸ Žr. <https://africa.competitioncooperation.eu/>.

¹⁷⁹ Penkios Rytų ir Pietų Afrikos šalys: Komorai, Madagaskaras, Mauricijus, Seišeliai, Zimbabvė.

¹⁸⁰ Šalys, kurioms Europos Vadovų Taryba, remdamasi Europos Komisijos rekomendacija, suteikė šalies kandidatės statusą: Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Gruzija, Moldova, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija, Serbija, Turkija ir Ukraina.

¹⁸¹ Potenciali šalis kandidatė tapti ES nare: Kosovas.

¹⁸² Daugiau informacijos apie narystės kriterijus žr. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership_en?prefLang=lt.

¹⁸³ Žr. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/strategy-and-reports_lt.

toliau vykdomas reformas, Komisija rekomendavo Europos Vadovų Tarybai pradėti stojimo derybas su abiem šalimis, jei bus imtasi tam tikrų veiksmų¹⁸⁴.

Gruzijos atveju Komisija rekomendavo Europos Vadovų Tarybai suteikti Gruzijai šalies kandidatės statusą su sąlyga, kad bus imtasi tam tikrų veiksmų¹⁸⁵.

¹⁸⁴ 2023 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Taryba nusprendė pradėti stojimo derybas su Ukraina ir Moldova. Europos Vadovų Taryba paragino Tarybą priimti atitinkamas derybų programas, kai bus imtasi atitinkamų veiksmų, nurodytų atitinkamose 2023 m. lapkričio 8 d. Komisijos rekomendacijose.

¹⁸⁵ 2023 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Taryba suteikė Gruzijai šalies kandidatės statusą su sąlyga, kad bus imtasi atitinkamų veiksmų, nurodytų 2023 m. lapkričio 8 d. Komisijos rekomendacijoje.

2023

M. APŽVALGA

